

Roberti Whittintoni lichfeldiensis grā-
matics magistri & prothouatis Anglie in
florentiss̃ia Oxoniensi academiā laurea-
ti. Editio de concinnitate grammatices & cō-
structione.

Celeberrimo viro summaque observatione colendo
magistro Stabrigo artium magistro dignissimo Vobis
tintonus salutem.

Impertū habes (pspicatissime vir) de con-

structione quosdā pedestri oratione scripsisse. alios tñ iusto profusius
intricacissimis multipliciū diuisionū (velut herculani modi) inuolu-
cris tenera puerorū ingeniola illaqueantes alios aut equo succin-
ctius et obscurus/arida quadā et ceca breuitate (velut latebrosius la-
berrynthi errorib⁹) eadē enervantes: ita vt vir tandē pedē efferētes
emergere valeāt vspiciā. Cōstructionē legūt/puerī relegūt: rarissime
tñ post lōgos et immēsos tñ eorū tñ preceptorū suorū sudores edu-

clit. Adeo vt si sibi erunt succubere / et on⁹ ethna grauius et estuosi⁹ sustinere sibi
videantur grāmātes ad vnū gymnasiarches. Quare quū post longā multorū ex-
pectationē huic graui oneri leuādo manū haud apponeret q̄sq̄. 3p̄elz min⁹ idone-
us/irrefragabilib⁹ tñ meorū pplūm petitionib⁹ / hāc punctā nō sine probatissi-
mō et consiliis et auriliis virgula (vt spero) diuina sum aggressus pietate in pa-
triā maxime adductus: ortus enī nostri (vt p̄clare cēsiuit plato) partē vēdicat p̄ia
partē amicit. Breuitate in hoc opusculo studui⁹ p̄ flacci monit⁹: in de arte enī in-
q̄t. Quicquid p̄cipies esto breui⁹/ vt cito dicta. Percipiat aimi dociles teneatq̄ fide-
les. Qd̄ supuacū pleno de pectore manat. Neq̄ tñ adeo effectata est ea breuitas:
vt odiosam legēti afferat obscuritatē: itz idē alibi scribat. Breuis esse laborio/obscu-
rus fio. Sz ea industria ad Aristophanis (vt ferūt) lucernā/ illā dūcīdam⁹: vt iter-
p̄tis enodatione (iust in pauciorib⁹ loc⁹) vir idigeat. Elucidamēta tñ soluto sermo-
ne huic opusculo addidim⁹: nō igit q̄ ea discāt pueri sed q̄s aliq̄ magis auat solu-
ta oratio q̄ pedestris: velli qua (forte) minus v̄sitata quibūsdā videantur proba-
torū auctoritate cōfirmata/ maiore fide cēscant nō indigna. Insuper i me (haud du-
bio) nōnulli q̄ luore sufficit: arrogātie criminī me poss⁹ obnoxū q̄ pietatis studeo
adducti p̄demnabūt: q̄ p̄fectorū monumentis/ vel aliqd̄ ab his omīssum addere v̄ ab
his supuacāte dictū refecare: deniq̄ vel q̄ breuitate / dulciorē / et faciliore tramite
grāmāculos ad frugem pducere studui. Contra quos propugnaculū et defensorē
mibi parem necessum est respondeat pro me equissimus ille Seneca. in mediū affe-
rat et⁹ sententia: que est naturalis libro quarto. Veniet tēpus (inquit) quo ista que
nūclatēt/ in lucem attrahat dies: et longioris erit dīgētia. Ad inquisitionem tanto-
rum: vna etas non sufficit. Multa venientis enī populus ignota nobis sciet. Et ve-
niat tps/ quo posterī nostri tā aperta nos nescisse mirētur. Sed quāq̄ tanti viri au-
ctoritatis/ inuidulorū garrulitatem retundere sat s̄ possit: non desisset tñ aptis (vt
aiunt) tibi⁹: illud mihi obicere: non paucos esse: me et eruditione/ et auctoritate su-
periores q̄ h̄mōi p̄uincie suscipiende multo magis sunt idonei: fateor. Qui tñ quot
nos in hoc opusculo excludēdo/ lucubrādo/ eliminādo labores/ excubeas/ sudores p̄-
pessimus/ vltro sustineret. q̄ apud nostrates reperire pōt: Quippe qui grauiori-
bus negotiis/ illustriorib⁹ disciplinis intēt: grāmātes rudimēta (tā m̄ p̄uerilia)
parui curātes laboris q̄ppia in his conterere: inferioris dūcūt esse laudis et meriti
Neq̄ us adhuc repressi plaustro (q̄ dicis sole) loquētes illud in me p̄torquēt tan-
dē haud sat p̄fecte me scripsisse asserētes. Id q̄d̄ ceteri q̄ me p̄ores fuerūt abso-
lutius nō inficiā eo. Audiāt tñ flacci in de arte. Q̄sq̄ bon⁹ dormitat bomcr⁹. Au-
diāt et is. Maronē. Nō oia (inq̄) possimus oēs. Audiāt deniq̄ disertissimū nostrū
p̄ficianū: q̄ p̄logo maiorū voluminis sic ait. Nihil p̄fectū in hūanis inuentionib⁹. Quā-
to enī iuniores tāto p̄spicaciores sunt hoies. Et iuniores successionē ip̄m ingredītē
labores maiorū. Si q̄d̄ tñ min⁹ p̄fectū/ omīssum sit: ad inuēdē limat⁹ elaborandū
rediturū p̄mitto. Sz ne plurib⁹ se detineat: exācto iā hoc opusculo/ in ceteros eru-
ditissimos: q̄ me p̄charū h̄nt p̄cipue mihi occurrebat tue auctoritatis dignitas cui possi-
tū me hoc exigui opusculi dedicare desiderē. q̄re vehemēt⁹ p̄cto vt q̄ tua i me ab ip-
sis crepūdissis p̄tetas hoc tui alūni munusculū suscipias i tuā clementiā et inter-
lā ascribas. iduat q̄o tuo militari insignio. q̄ si effectū curare dignetur tua mēsa i me

benignitas/quid est qđ obtrektor inimicitias formidē: immo sub tua arte mi-
litāt nobis herbā (vt dicit solet) dare cogētur vel iusti deerūt: sat non igo meri ma-
stiges: tollrem incertis triticū: qui suppellex fronte rugosa arcu anteas: hoc opuscu-
lum aq̄lino oculis pererratū: aceto (vt dicit) pfundere: theonio dēte rodere: et ibi
phigere: (huius cornu scorpis) nervos intēdēt oēs rurius neq̄ deerunt (spero) eq̄li-
mi Quintiliū aristarchū: et mecenates: qđ hoc opusculū equo examine trutinatū cre-
ta (vt aiunt) sunt notaturū. Creat igit̄ tandē totiens amicis flagratū: tui militis
insignis: in te decoratū: hoc opusculū in cuius ere peritū: posteris euoluendum.
Ad qđ efficiat (opto) ille ā quo oēs bonū: oēs validū: oēs perfectū pcedit. In qđ pfectū
hinc valeas meū dulce dec^o et presidū.

Stanbrigi ab edendi formidine dehortātis.

Hexastichon.

Istud opus quāq̄ carpat nasutulus effrōs
Ceptam perge viam/nec iacula extimeas
Arma parantur enim/tutus tam fortibus armis
Niliciteq̄ iūcto (quo iubet) ipse meas.
Quid refert (quā docta cohors tua dicta probabit)
Latret si inuidulus/nil tibi obesse potes.

Ad litterariā anglie militiam tetrastichon.

Cerla quid exterius possers tui opuscula alūni
Anglia an inuideas cominoda tanta tuis
Iudice te/pueris si mille volumina voluas
Hoc tamen vtilius non reperitur opus.

Contra inuidulos hexastichon.

Inuide quū inuidea ringas (ego rideo solū)
Pena tibi inuidea est. inuidus esto tibi
Estuat inuidea/turget pectus male sanum
Eructa inuideam: rumpe vel inuidea
Accirco inuideas: videas quod que tibi visa
Rolles ne inuideas meme videre caue.

Nota auctorū quorū tutela hoc opusculū 2firmatur:

Cicero/Quintilianus/Justinus/Plinius/Valer^o maximus/Aulus gellius/Quin-
tus cicilius/Timolaius/Valla/Salust^o/Virgilius/hoatius/Quid^o/Marci-
llus/Strabo/Iuuenalis/Therentius/Plautus/Doctus/Dionedes/Serius/
Prucian^o/Sipontinus/Augustinus datus.

De concinnitate grammatices.

Urbum cum recto casu: quinto ve coheret
 Persona & número: docet ut maro marce doceto

¶ Verbū cū suo nō ille ycto in duob⁹ coherere debet psona tñtero/vt maro docet/o marce doceto.

Cum substantiuo cōcordat mobile casu

Et genere ⁊ nūero bonus vt vir femina pulchra

¶ Adiectiuū et substantiuū in trīb⁹ cōcordare debēt: in casu/gñe/et nūero: vt bon⁹
vir/pulchra femina.

Antea cedenti debet quadrare celatum

Substantis genere: & sic persona numeroq.

¶ Relatiuū substantiæ cū suo antecedente in trib⁹ cōcordare debet: in genere, numero et persona. *ut amantur. A. q. alius p. d. n. currit*

Cum substantiuo iungi comitante relatiu

Uult contingētis / genere & casu numeroq.

¶ Relatiuū accidētis cū substantiis sequēte cōcordabit in casu/gnē et nūero: vt sum
pallidus quales sunt amantes.

¶ Cum rectus situs est inter verbū atq; relatū:

Substātis/querens/infinītum be erit illud

Eius quem verbum casus post se flagitabit

Cum inter sit nullus tunc rectus verbo erit illud!

Si impersonale est verbum cui iungitur illo

Tunc casu id ponas quem impersonale reposcit

¶ Quidntis casus est sitis inter relativū substantiis interrogatiū aut infinitū et verbū/relatiū interrogatiū aut infinitū erit eius casus quē verbū post se regit. Quid sitis inter relativū interrogatiū aut infinitū: et hōc interit/tūc illud relatiū interrogatiū aut infinitū erit ntis casus hōc: sin verbū cui relatiū interrogatiū aut infinitū rōgatur sit impersonale tūc relatiū interrogatiū aut infinitū erit eius casus quē impersonale postulat.

Al verbo ~~est~~ semper quis qui comitante regetur

Sed de infinito quandoq; modo comitante

Nunc a participio nunc nōie/nuncqꝫ gerundo

Nunc ex aduerbo/nunc preposito sibi iuncto.

Nunc fixo quadrat genere et casu quâdoq; soluto

Intellecto siue exp̃resso participante

Thōc nomē quē quī nō semper a xpo sequente regitur sed interdū ab infinitivo modo comitāte: vt apud Ciceronē. Quibus voluisse me agere gratias est. Aliquā a participio. Cicero. Quibus rebus adductus rem causamq; defenderim. Aliquādo a nomine. Cicero. Cumdum patre magna tibi fuit amicitia. Aliquando a ge- Cicero

Abucin. de concin.

22.iii.

Therentius.
Cicero

Salustius.
Cicero.

rundio Theren. Quenūcūq; narrādi nō est loc^o. Aliqñ ab aduerbio. Cice. Cui vtrum obuiā procedā incertū est. Aliqñ a prepōne sibi appōita. Cicero. Quid dulci^o q̄ ha bere quo cū oīa audias sic loqui vt tecū. Aliqñ cū substāmo in casu/gñe/7 nūero iū gñtur. Salu. Nos nō imperiū v^oq; diuitias petim^o quarū rerū causa bella 7 certae mīa oīa inter mortales sunt. Ali qñ ponit in abltō casu absoluto/expresse partici pō aut intellecto. Cicero de amicitia. Quo mortuo me ad scēuolam cōtulī.

**Si binos inter rectos numerū variozum
Qui spectāt ad idē verbū mediū est aliqñ
Ad recto quadret (raro q̄uis) comitanti.**

Therentius.
Dama.

¶ Qñ verbū est mediū inter duos nōs diuersos nūserū ad idē spectātes illud verbum q̄uis raro. cū nō sequēte quadrare potest: vt in illo therentiūno. Amātiū ire amoris rē integratio est. propheta in psalmo. Mandata tua meditatio mea est.

**Mobile si quando medium est inter duo fixa
Diuersi generis que ad rem referuntur candē
Ad fixo quadret raro q̄uis comitanti.**

Therentius

¶ Qñ adiectiuū est sitū inter duo substātia diuersorū gñm ad idē spectātia illud adiectiuū cū sequēti substā suo aliqñ (q̄uis raro) cōuenire pōt: vt in sacra scriptura postq̄ gustauit architrūclm^o aquam vinū factū. Theren. Nunq̄ eque ac mō pau pertas mīsonus vīlum est.

**Diuersi generis si inter duo fixa relatum
Substantis mediū est si sint cōmunia vtriusq;
Illud tunc fixo poterit quadrare relatum
Sin propriū est altrū huic semper cōiunge relatiū.**

Cicero.

Salustius.

¶ Qñ relatiū est mediū inter duo substātia diuersorū gñm si appellatiua sint relatiū cū vtriusq; substātio uenire pōt: vt ap̄ Cice p̄mo tuscūlanarū q̄stionū. Studios sapientie q̄ philosophi 7 dī. Sin altrū substātiū est propriū relatiū cū illo semz cōcordabit. Salu. Est loc^o in carcere q̄ tullianū appellatur: hoc preceptum tā Dattī ascensij q̄ Seruij est.

**Ad totum sensum precuntem quando relatiū
Substantis referas vel mobile ponito neutro
Singlari nūero sit persona quoq; terna
Si ad varios sensus referas plurale erit illud**

Theren.
Cicero.
Salustius.

¶ Qñ relatiū vel adiectiuū ad totā orationē precedentē refert in neutro gñe singlari nūero 7 tertiā psona pōnē: vt in illo theren. Ego quoq; vna pereō: q̄ mīhi clyrius est. Sin ad duas vel plures psonas referatur erit plurali nūeri. Cicero in epi stolia. Uereor: ne aut eripiat a nobis causa regia aut deferat quorū vtrūq; minus velim nō facile possum exstunare. Exempla de adiectiuo: vt Salu. in lūguriūno. Nam vī quidē regere patrū quāq; possis. 7 delicta corrigas tū importunū est: fur tū cōmittere aut furto cōsentire equo supplicio sunt digna.

**Ad totum sensum verbū si quando refertur
Vel vocem q̄uis que sumpta est materialis
Persone id terne singlari erit numeriq;**

Ad varios sensus vel voces materiales

Si quando referas verbū plurale erit illud

CSi vrbū referatur ad totā orōnē precedentē: vel ad orationē quācumq; materia
lier sumptā verbū erit tertie plone & singularis nūeri. Salust. frustra sūt niti et **Salustius**
nihil aliud se fatigādo: q̄ odū querere est extreme demētice. Et est vocalis. Ego est
pronomē. Quod si ad varias orationes referatur vel voces materiales referatur
verbū erit plis nūeri: vt bonā famā cuiq; detrāhere aut detrāhentē libēter audi-
re sunt eque dānabilia. Cice. Quasi enī ipos induxiloquētes ne mēt & mēp sepi⁹ in⁹ **Cicero.**
terponerētur.

Ad totum sensum comitantē quando refertur

Demonstratiuū singulari id ponito neutro

Si ad varios sensus referas plurale erit illud

Cū pronomē demonstratiuū ad totā orationē subsequētē referē erit singularis
nūeri & neutri⁹ gñis. Theren. Nam id arbitror appume esse vile: vt ne qd nūmis. **Theren.**
Qd si ad varias orationes referatur erit pluralis nūeri. Theren. **An hoc dicitur m⁹ Theren.**
hi. Inuimus feci/lex coegit.

Rectus vt esse potest verbo quandoq; relatum

Sic adiectiuo fixum esse potest aliquando.

Cuēadmodū relatiuū pōt esse ntās casus vbo sic pōt esse aliqñ esse substantiuū **Cicero**
adiectiuo. Cicero de amicitia. Nihil enī stabile est qd infidū est.

In genere orinate neutro quandoq; reponi

Substantiuato siue fixo mobile possit.

Adiectiuū sine substantio positū aliqñ nō inueniunt in neutro gñe substantiuato **Theren.**
locabitur. Theren. Equum postulat.

Adiectum iunctū cum sensu nominis huius

Res/ genere in neutro substantiuato aliquando

Orinate ponas/ hoc nomē res remouendo

Adiectiuū cū sigro hui⁹ notares pñctū venisse in idū i neutro gñe substantiuato **Virgilius**
(hoc nō le omisso) ponit pōt. Virg. Nō oia possumus oēs.

Quum duo conueniunt fixa aut plura immediate

Que spectant ad idem casu ponentur eodem.

Cuoties duo aut plura substantia imediate conueniūt q̄ ad idē ptinent in eodē ca **Virgilius**
su ponētur. Virg. formosum pastor coridō ardebat alexim. Delicias dñi: & accidit
appositiō figura: q̄ est pñua pñctio duorū substantiuorū quorū alterū declarat al- **Virgilius**
terū. Virg. Nate mee vires mea magna potētia solus.

Vult partitiuum partitiueq; locatum

In genere adiungi tantū fixo comitanti

Cū nomē partitiuū & partitiue positū: cū substantio sequēte in gñe tñ pñtre dñ: vt
aliq; viroz: partitiue positū: vt distributiū. Virg. Nulla tuarū audita mē: / nec **Virgilius**
visā soroz. Infinitiuū: vt q̄cūq; deoz. Interrogatiū: vt qd hōim. Comparatiū: vt duo
rū fratrū maior est malus. Suplatiuū: vt maria natarū pñami. & sic de ceteris.

Singularis rectus collecti vult aliquando

Post se subiungi verbū plurale venuste

A. itti.

Quod cum intellectu recti non voce coheret

Uirgilius

¶ Nō singularis nōis collectum verbū plurale aliqui post se ornate habere potest. Uirg. pars in frusta secit. Illud vbi secāt nō cū voce (qđ est pars) sed cū intellectu (qđ est aliū) cōuenit. Et accidit synthēsis figura que est attributio pprietatis: hoc est vbi adiectiuū vel relatiuū sub diuerso gñe et nūero: vñ vel plurib⁹ copulatis quod non sit gratia vocis sed signi.

Domines interdum collecti siue epyceni

Et vocis sumpte cuius suis materialis

Intellecto non voci vult mobile iungi

Atq; relatiuū tantum genere in nūeroq;.

Uirgilius

¶ Adiectiuū (itidē relatiuū) interdū in gñe et nūero cū intellectu et voce nōis collectiui epyceni gñis cui⁹ vōcē materialiter sumpte pulcre puenit: vt in illo Uirg. ps holm validū. Inser feta/lep⁹ grauidā. Passiuū est qđ definit l r / et ea dēpta rediūt l actiuū.

Vini vel plures recti quos copula neccit

Subiungi post se verbum plurale reposcunt.

¶ Duo vel plures nti pñctione pneri vbi plurale flagitāt: vt Uirgil⁹ et Horatius contēporaneerant.

Copula que neccit duo plura be fixa requirunt

Pluralis numeri sibi mobile siue relatum

¶ Duo vel plura substantiua pñctione pnera adiectiuū vñ relatiuū plis nūeri flagitāt: vt orestes et pylades q amicitium fuerit memoria (int cctos) marie sunt digni.

Uirgilius

Cum (sexto adiuncto) vult et vice ponti aliquādo

¶ Hec prepō cū (ablō sibi adiecto) loco pñctionis et aliqñ ponit: vt in illo Uirg. Remus cū fratre quirino mea dabāt.

Si iungi adiectū contingat siue relatum.

(Copula que neccit) variis fixis animatis

Quorū aliud generis maris est: aliud muliebriis

Vel neutrius erit maris adiectumq; relatiu

Uirgilius.
Idem.

¶ Qñ ptingit adiectiuū vel relatiuū referri ad diuersa substantiua alata pñctione copulata: quorū aliud est mas. ge. alio fci: vel neutri⁹: tūc adiectiuū vñ rñm erit mas. ge. Uirg. Alcanisq; pfemq; medi: iuxtaq; creusa. Altep l alteri⁹ mactatos sanguine cernā. Idē. Superst ne creusa alcanensq; puer qsoēs vñdiz grāi: circūerāt acle⁹. Et accidit cōceptio figura: q est adductio indignior ad digni⁹: sit aut gñe nūero et psona qñ masculinū pcepit femininū et neutri⁹: et femininū neutri⁹. Et qñ pñctis nūeris pcepit singularē. Sūt pma psona pcepit scđam et tertiā: et scđa tertiā.

Si iungi adiectum contingat siue relatum

(Copula que neccit) variis fixis animatis

Quorum feminei est aliud / neutrale aliudq;

Femineo pones adiectum siue relatum

¶ Qñ ptingit adiectiuū vel relatiuū referri ad diuersa substantiua alata pñctione pnera: qñ aliud est femininū gñis / aliud neutri⁹: adiectiuū siue relatiuū erit femininū gñis: vt ancilla / mancipiū / sunt mougere eedēq; frugalca.

Diuersis fixis si mobile siue relatum

**Copula que nectit iungatur nō animatis
Cuiusvis generis fuerint plerumq; erit illud
Neutrius generis tūc mobile siue relatum**

¶ Qñ adiectiū vel relatiū iūgit diuersis substantiis nō alatis pñctione pñeris
cuiuscūq; sunt gñis vel diuersi vel eiusdē adiectiū vñ relatiū: vt plurimū erit neu-
trius gñis. Salu. Dimitte dec⁹ gloria in oculis sita sunt. Therē. Spes opesq; in te
vno sunt sita. Virg. Archū fregisti ⁊ calamos que tu donata vidisti.

Salustius.
Therentius.
Virgilius

**Ad rectos verbū diuersos quando refertur
Quorū alius prime est persone aliusq; secunde
Vel terne verbū in persona ponito prima**

¶ Quoties verbū ad diuersos ntōs refertur: quorū ali⁹ est prime pñone/ali⁹ secūde
vel terne xbb erit pñe pñone: vt tu ⁊ ego legim⁹. Ego ⁊ tu scribimus.

**Ad rectos verbū diuersos quando refertur
Quorū alius terne est persone/aliusq; secūde
Illud tunc verbū in persona pone secūda.**

¶ Qñ xbb ad diuersos ntōs refertur quorū ali⁹ est scē pñone/ali⁹ terne: xbb pone-
tur in scēa pñona: vt tu et ille scribitis.

**Quando relatiū fixa ad diuersa refertur
Quorū aliud prime est persone/aliudq; secunde
Vel terne/prime in persona pone relatiū**

¶ Qñ relatiū refertur ad diuersa substantia antecedētia: quorū aliud est prime
pñone/aliud scē vel terne: relatiū erit prime pñone: vt ego ⁊ tu q ab ipis crepūdi-
is amauimus. *ad huc valentius*

**Quando relatiū fixa ad diuersa refertur
Quorū aliud terne est persone/aliudq; secūde
Tute relatiū in persona pone secūda**

¶ Qñ relatiū refert ad diuersa substantia: quorū aliud est scē pñone/aliud terne
relatiū erit scē pñone: vt tu ⁊ frater q vterū estis mutuo amare debetis.

**Ad rectos verbū diuersos quādo refertur
Vel diuersa ad fixa adiectum siue relatiū
Interdū recto verbum tu proximiorī
Et fixo iungas adiectū siue relatum.**

¶ Qñ xbb refert ad diuersos ntōs vel adiectiū: aut relatiū ad diuersa substantia
ua: xbb qñq; primiorī ntō: siue adiectiū aut relatiū primiorī substantia quadra-
bit: vt hic illius arma. hic currus fuit. Ebre sunt ⁊ ego. Contristat⁹ est rex et omnia
hierosolima cū eo. Aut ego aut tu q potiores id efficias: ⁊ accidit zeugma q est re-
ductio vñ⁹ xbb adiectiū vel relatiū ad diuersa substantia.

**Sepe relatiuo cōnectitur antea cedens
In casu ornate verbo adiectoq; relicto
Atq; relatiuis vult postponi antea cedens**

**Orator quod preponit quandoque poeta
In constructura vel idē repete antea cedens
In ve suū casum soluas ballensis vt inquit.**

**Valla.
Cicero.
Virgilius**

**Antecedēs se penūero cū suo relatiuo in casu ornatissime pūgitur relictis hō e
adlectiui et oratores (autores valla) relatiuo postponit antecedēs. Cicero pligario
sed hoc nō cōcedo: vt quib⁹ rebus gloriemini in vobis easdē reprehendatis: poete tñ
aīa inter dū pponit. Virg. Urbē quā statuo vestra est. Et in pstructione (vt idē val
la inq̃t) Uel idē nomē repetem⁹ vel in debitū casum resoluem⁹: vt in illo exēplo. Ur
bem quā statuo vestra est: sic pstruēdū est. s. vrbis quā vrbē statuo est vestra. Uel sic
Urbē. i. vrbis quā statuo est vestra. Et sic in oib⁹ alijs casib⁹ est; fm quosdā accidit
antithesis: q̃ est casus pro casu positio.**

**Cum quis qui quotiens (vel natis) immediate
fixum coniunctū est: casu illi iungito fixum**

**Theren.
Jocin**

**Quoties substantiuū immediate est pūctū cū hoc noīe q̃s q̃ / vel cū suis cōpositis: si
ue relatiuū siue interrogatiuū / siue infinitū sit: substantiuū ponet in eodē casu cū hoc
noīe q̃s q̃: vel suis cōpositis. Theren. Qd remediū er⁹ in veniā iracūdie. Jdē. Quā
causam reperient demitroz.**

Toti diuiso in partes iungas vbi verbū

Cum toto partes casu ponentur eodem

Partibus at verbū iungēs / totum genito des

**Qñ hū iūgitur ad aliq̃d totū in partes postea diuisū / partes cū suo toto / eos
dē casu ponētur: vt puelle legūt flores: ista violas / illa rosas. Qd si hū cū partib⁹
iūgitur totū ponētur in gō: vt puellarū / ista violas / illa rosas legit. Et accidit fig
gura prolepsis q̃ est attributio p̃prietatis toti diuiso in partes suas.**

Excludetur q̃ coniunctio sepe venisse

In quartū vocem mutando que esse videtur

Recti infinitumq̃ modū verbū sibi iunctum

Temporis eiusdē quod si illa exp̃ssa fuisset

**Cicero
Therentius.**

**Hec pūctio q̃ apud latinos autores sepe venisse excludit mutādo dictionē quā
videt essentia casus in actiui / et hū sibi pūctū i infinitū modū: eiusdē t̃pis cur⁹ fuisset
si illa pūctio q̃ exp̃meretur: vñ quū barbari dicūt gaudeo q̃ tu vales. Latini dicūt
gaudeo te valere / gaudeo q̃ tu adueneris. Latini dicūt: te aduēnisse gaudeo. Cice
ro in epistolis. Vitā mihi acerbā esse putō. Theren. Deū gnātū rumor est amare**

Exprimit interdū quod purus sermo latinus

Quādo quia signat: vel propterea preit illud

Uel capiti iunctū sententie epistolū be.

**Cicero.
Valla.
Theren.
Cicero.**

**Hec pūctio q̃ interdū apud latinissimos expressim inuenies: vel qñ famit⁹ p q̃
vel p̃pterea illi preponitur: vel qñ ponitur in pncipio epistolū vel sententie. Cicero
ad brutiū. Augebat etiā molestiā / q̃ magna sapientiā: cuiusq̃ bonorū penuria iā in
ciuitate esset. i. q̃ magna. ec. Nemini enī dubiū est (vt inq̃t valla) q̃ per q̃ resoluū
Theren. Propterea q̃ seruiebas mihi liberaliter. Cicero. q̃ aut scribis: qd de exim
belli sentia: magis p̃siliū petere possum q̃ alijs dare.**

**De constructione
nominum.**

Possessum rogitat possessoris genituum
Eius siue loco possessum sibi poscit
In be loco geniti poscit quandoq; datium.

C Nomē signa possessionē regit g^m sui possessoris vel ei⁹ possessum in eodem casu
ghe/ & nūero sibi coherēs: vel loco g^m interdū dñi: vt hic est fund⁹ patris/ vel patri
vel paternus.

Possessi interdum possessor bult genituum
In be loco geniti poscit quandoq; datium

C Nomē signa possessorē regit interdū g^m rei possesse: & qñq; loco g^m regit dñi: vt
fūm dñs hui⁹ fundi vel huius fundo.

Nomen significans affinem siue preesse
Ad que aliquid dictū: necnon consanguinitatem
Exposcit post se casum iungi genituum

In be loco geniti poscit quandoq; datium

C Nomē signa affinitatē/psanguinitatē/preeminentiā: vel nomē ad aliqd dictum
regit post se g^m: vel loco g^m regit aliqui dñi: vt chremes socer pāphdi vel pamphti
lo: idē p⁹ glicerit/ glicerio. hānbal dux exercit⁹ carthaginēsis: vel exercitus cartha
ginēsi/ pcepto⁹ hui⁹ discipuli vel huius discipulo. Seruus dñi vel dño.

Nomen significans excellere bult genituum

Pondus materie mense mensura rei q;

C Nomē signa excellentiā regit solū g^m: vt rex regū/ dñs dñantū/ virgo & gñū
Sūt pond⁹ regit g^m materie: vt libra croci/ selibra piperis/ talentū auri. Itē men
sura regit g^m rei mēsuratē: vt modus tritici/ cōg⁹ vini/ virg. panni.

Exposcunt genitum verbalia nomina cuncta

Cum deriuatis que substātiua locantur

C Nota & balia & eoz deducta q; substātiue ponūtur g^m regūt: vt cultor/ vīrtutis
philosoph⁹/ nutrit⁹ sanitatē/ tēperātia/ leuamē doloris cōsolatio/ ornamentū caput
capilli/ expectatio miserorū felicitas: cū multis aliis.

In genitū mutant quartū verbi genitū quem

In verbi quartū soluas verbalia quedam

Finita in toz/ loz/ trix/ pro iis que sequētia sumpta

Ans ens tus sus rus gus ius uus idus rus oz et cus

Pos ceps ax ex ux quū actiue signat: et osus.

C Quedā noia & balia mutant actiū sui & bī in genitū: q; g^m in actiū sui & bī resol
ui potest: vt est amator/ vni. amat vni. Et he sunt terminationes verbalū: que
sic construuntur. Toz/ vt amator/ vni. Soz/ vt defensor/ nobis. Trix/ vt expultrix/ vi
riorum. Ans/ vt spirans nimarum. Ens/ vt appetēs alieni/ prudens et imprudens
facit. Tus/ vt expius et in expius erit. Sus/ vt pfulus sui. Xus / vt pplexus hui⁹.

rei. Sus: vt pdignus nūmōrū/indignus anrill. Ius: vt prescius/vel inscius futurozū.
 Uis: vt nutritiū morbi/incētiū mali. Idus: vt cupid⁹ pecunie. Rus: vt ignarus
 vie. Or: vt memor beneficii. Cus: vt parcus suarū rerū. Pos: vt inposu incepti ppos
 animi. Cepa: vt particeps laborū/peps libidinis. Ex: vt capax doli/rapar aliene.
 Ex: vt iudex rerū capitaliū. Ux: vt dux facti. Osus qñ actiue ligē: vt ambitiosus di
 gnitatis/studiosus poetices.

Ista petūt genitū solt⁹ expēs liberalis

Fertilis atq; rudis sterilis ceus instar et expes

Classa.

¶ Ista noia solers/expers/liberalis/fertilis/rudis/sterilis/reus/expes/instar hie
 declinabile: qđ (autore valla) ad quantitatē ligē regunt gñm: vt solers rerū/expers
 sceleris/liberalis pecunie/fertilis frugū/rudis grecarū litterarū/sterilis herbarū/
 reus furti/expes salutis/instar montis.

Effectum cause genitū vult efficientis

Formalis bel finalis bel materialis

Contra effecti cause poscunt genituum

¶ Effectū posulat gñm cause tā efficientis/formalis/materialis q̃ finalis. Et edū
 uerso. Cause pdicte effecti gñm postulat. Cause efficientis: vt laus victorie/et victoris
 laudis. Formalis: vt mons mire magnitudinis et mira magnitudo mōtis. Mate
 rialis: vt agger lapidū et lapides aggeris. Finalis: vt spes pmi et pmiū speculibido
 amoris et amor libidinis. op⁹ vtilitatis et vtilitas operis.

Effectum efficientis vult aliquā animatis.

Vel possessiū bel pro arbitrio genituum

Materie genitum raro poscit sibi forma

Sed possessiū aut sextum cum prepositiuo

Ad que aliquid factū vice deposcit genitui

Illius ob quod sit possessiū sibi iungi

¶ Effectū (qñq; hoc est in reb⁹ aiatis) postulat indifferēter gñm vel possessiū effi
 cientis: vt poesis virgilii vel virgiliana. Idē forma materie raro gñm: sed vel pos
 sessiū vel ablati cū prepōne poscit: vt anulus aureus vel ex auro. Sñ ad aliqd fa
 ctū (hoc est qđ ad vsum alicuius rei fit) loco gñi possessiū sibi iūgi poscit: vt domus
 carbonaria: q carbonib⁹ reponēdis fit/dom⁹ cerussaria/cerussaria toria/penaria/le
 gnaria/cerotiū sutorium/cornu atramentariū/thea pennaria.

Contenti in se vult genitū bas quodq; liquoris

Quasi sit vacuum/capiendo illi tamen aptum

Vult possessiū sibi iungi non genituum

¶ Noia vasoz volūt post se gñm liq̃is in se contēre: vt cuppa vini/amphora cerussa
 cad⁹ olei. Sñ hmoi vasa vacua sint: ad liq̃es tñ recipiendos apta: nō gñm poss
 sessiū illi liq̃is flagitāt: vt cuppa viniaria/amphora cerussaria/cad⁹ olcareus.

Post possessorem signans laudem dedecus be

Grammaticus genito possessum et mobile iūgit

Pulchrius orator sexto coniungit vtrumq;

Historicus sexto dat possessum atq; poeta

Et possessori coniungit mobile casu.

¶ Possessor regit gñm sui possessi signatiet audē vñ dedec⁹: vt vir magni ingenti quē loquēdi modū quatuor modis efferūt auctores. Prim⁹ est grāmatic⁹: cū substantiū uñ laudē aut dedecus hñs cū suo adiectiuo in grō casu ponetur: vt puer prestātis forme. Scōd⁹ oratorius: qñ substantiū hñmōl cū suo adiectiuo in abltō ponitur: vt puer prestātī forma: qñc mod⁹ vñtator: est ceteris et venustior. Tert⁹ est hñstorius qñ substantiū hñmōl in abltō ponitur: et adiectiuū cū possessore cōuenit: vt puer prestās forma. Quarr⁹ est poetic⁹: alliciosas: qñ hñmōl substantiū ponitur in grō: et adiectiuū cū possessore cōnectitur: vt puer prestans forme. Virg. Vritur infelix animi. Idē. O prestans animi iuu. nīs.

Virginia

¶ Quid possit laudē vel dedec⁹ signis figit etia parsē alicui⁹ tot⁹. poeta interdū
(s3 licetiose) ponit partē metri causa in actō: adiectiui toti pñectēs. Virg. Nympha
nuda genu: sinu collecta fluentis. Illū tñ loquēdi modū in soluta oratione refigit
orator: & accidit Synecdoche figura est q̄ est attributio parsē ad aliq⁹ totū sub p-
prietate vbi vel adiectiui. Vel synecdoche est qñ proprietās partis: hoc est verbū
vel adiectiui cū toto pñenti: & pars in actō ponitur: vt sum alb⁹ facie/ doleo caput
Est et alia senecdoche indirecta: tñ qñ pars nō est de essentia tot⁹: vt apud Virg-
liū. Profusus anic victas.

Utriusque

¶ Qñ nomē rei p̄cū signis immediate cū alio substātuo p̄iūgitur illud substātū-
um regit gñū illū p̄cū. vt panis triū denariōū.

¶ Nomen signa artificis expetit possessiū opte: rarissime gñi: vt sutor calcearius
sartor: peltharius: textor: stragulari⁹ / faber lignarius: fusor: crari⁹. Sicut hoc nomen
ars poscit possessiū artificis et nō gñi: vt ars tertoria, fullonaria / tinctoria.

Non possessivum sed iunge dies genitivum

¶ Quorū cū noīe substantiū ī medietate cōcūnt noīe sīgnē ipsē aut spaciū tūc illis substantiū vult īdifferēter grā tps aut spaciū: vel ei⁹ possessiū (mō possessum habear) vt iter vnus diei aut dūmū/iter vni⁹ mēsis/duoz⁹ vel trīs mēsiū/vt iter mēstrū/bimēstre/trimēstre. Latitudo vnus pedis/duoz⁹ pedū/pedalis vel bipedalis. Crassitudo vnus digitū/vt vni⁹ pollicis/digitalis vel pollicaris. Sed ī his quē tēctis parus ad hūc substitūt annis (autore Laurentio Vallens) possessum rum loco dimīstis vtitur: vt puer vnus anni / duozum / trium / quatuor: an-

norum/vel puer anniculus/bimulus/trimulus/quadrimulus/vni⁹ anni vel anniculus
 pullus/porc⁹ vnius anni vel anniculus/puella vni⁹ anni vel annicula. In hmoi
 in noibus que teneris annis adhuc parua sunt (i id genus aliis) gñm hui⁹ nois dies
 et nō posselluū vsurpam⁹: vt puer vni⁹ diet/duoz dietū: non autē diurnus/biduas
 nus.

Quā loci nomen sequitur fixum immediate

In posselluū id mutatū iungito fixo

Fixū possessor ni sit/raro in genitiuo

Ponitur et sexto nunq̄ cū p̄positiuo.

¶ Quā immediate post nomē substantiuū legtur nomē loci: pulchre illud nomē loci in
 posselluū mutatū cū substantiuo pcedēte p̄nectitur: vt cōsul roman⁹ / vni⁹ creticū/
 legati hyspani. Elephāti arabici/ fraga mōtana/ mala punica: r rarissime post hu
 iusmodi nomē vsurpāt gñs nisi quū substantiuū est possessor ill⁹ loci: vt rex anglie
 archidux burgūdie/ In quibuscūq̄ th appellatiuis indifferēter vsurpatur gñs / vel
 posselluū: vt p̄fect⁹ vrbis vel vrbani/ p̄suetudo forēsis vel fori/ mos patrius / vel
 mos patrie. Et nūq̄ abltis: vt Uirgil⁹ mātuānus: nō de mātua. Thomas aqnas
 nō de aqno. Scolastic⁹ patauis/ nō de patauia.

Partem quod lignat nomen post se genitiuū

Totius petit/aut posselluū sibi iungi

Sed partis poscit pars duntaxat genitiuū.

¶ Nomē signis partē vult gñm tot⁹: vel ei⁹ posselluū indifferēter: vt caput hois vt
 humanū/cornu bouis vel bouinū. Pars tñ lue part⁹ gñm tñ regit r nō posselluum
 vt frōs capitis r uō capitalis/plāta pedis nō pedalis/digiti⁹ manus nō manualis.

In posselluis intelligitur genitiuus

Primati: referas cui adiectū siue relatum

Et cui nōnunq̄ fixum structū appositue

¶ In oi posselluo intelligit gñs casus sui p̄mitti cui referretz adiectiuū relatiuū
 r aliqui p̄nectit substantiuū p̄ appositione: vt apud Ouid. Tu mea defuncti da mollis
 ter oīa cubat e Idē. Nō mea scripta leges: q̄lum submor⁹ ad hūitū. Et regū. iii. Tu
 lit fūū idē de latere meo ancille tue dormientis.

Vult partitiuū partitiueq̄ locatum

Omne sibi nomen genitū/ quartū de p̄eunte

Inter/vel sextū cū p̄posito ex sibi iuncto

¶ Oē nomē partitiuū r partitiue positiū: vt distributiuū interrogatiuū/ infinitū d̄
 paratiuū r suplatiuū: r oē nomē nūerale tñ cardinale q̄ ordinale regūt gñm calum
 vel actiū cū inter r abltm cū ex. Exēpla partitiue: vtiq̄q̄ casū/intercues vel ex ci
 uib⁹. Distributiuū: vt quilibet istoz/inter istos/vel ex istis. Interrogatiuū: vt q̄ illo
 rū int illos/vel ex illis. Infinitū: vt quicūq̄ veltrū/int vos/vel ex vobis. Cōparatiuū
 vt fortior manuū/inter man⁹ vel ex manib⁹ est dextra. Suplatiuū: vt fortissim⁹ gre
 corū/inter grecos vel ex grecis fuit achilles. Nūeralis cardinalis: vt vni⁹ militū/int
 milites vel ex militib⁹. Ordinalis: vt prim⁹ oīm/inter oīs vel de oib⁹.

Dissimilis similis quādo ad mores referuntur

Exposcunt genitū/qñ ad formā quoq̄ ternū

¶ Similis r dissimilis qñ referūt ad mores regūt gñm: qñ autē ad formā datiuū
 (autore diomede) Therētus. Dissimilis es. Uirgilius. Similis sic matribus hedos.

Ouidius
 Idem.

Therentius
 Uirgilius

**Certus cum dubius sic sollicitusq; securus
Efflagitant genitum aut sextū cū prepositiuo**

Hec nota certus/dubius/sollicitus/et securus regit genitum vel ablatum cū prepositione: ut suus certus huius rei vel de hac re.

**Diuitias signans vel egestatē genitiuum
Poscit vel sextum (quod rari⁹ est) sibi iungi.**

¶ Nomē signans copiam vel egestatē regit genitum vel interdū ablatum (quod rarius accidit) Copia: ut apud Virgilium. Quā diues pecoris niuei spectat habundās. Egestatē: ut apud eundē. Opes haud indiga nostrae. De ablatō apud Horatium. Diues agris.

Virgilius
Horatius.

Cum recto aut quarto coniunctū est mobile fixo

Quod partitiue sine fixo est mobile sumptū

Pulchrius id ponas singulari in neutro aliquā

Substantiuato ac eius fixum genitiuo

Eiusdem nūeri cuius semper fuit ante

In constructura fixum adiectumq; soluta

In casu gēne et nūero ponentur eodem.

¶ Quā adiectiuū quod partitiue poni potest cū substantiuo in neutro aut actō casu est plurimum illud adiectiuū veniunt in neutro gēne singulari substantiuato: aliquā poni potest et substantiuū in genitiuo casu eundē nūeri cuius fuit prius. Therentius. Si sensero te aliquid fallacie conari. Idē. Quid negotii sit hic est tibi. Idē. Quibus oneris impone. Idē. Da mihi hoc negotii. Idē. Minus spei est. Plurimum laboris suscepit. Et in constructione adiectiuū et substantiuū resoluitur in eodē casu gēne et nūero: ut plurimum laboris suscepit. i. plurimos labores. Ideo dixi aliquā: quod adiectiuū quod partitiue poni potest: nō sic constructur qualia sunt oīa nōla distributiuā propter nullas pro quo nūllū et nihil ponuntur. Etia cōparatiua et superlatiua: preter plus minus et plurimum. Etia nūeralia tā carāmalia q̄ ordinalia.

Therentius
Idem

Substantiuato tu nunq̄posito neutro

Sufficiens magnū parū maius quoq; nullū

Sed pro his sat multū plus atq; parū nihil et nū

In constructura tu hec in anteriora resolues.

¶ Hec adiectiua. Sufficiens/magnū/parū/maius/et nullū: nunq̄ ponuntur in neutro gēne substantiuato: sed loco illorū ista satis vel sat/multū/plus/parū/nihil/et nūllū/et in constructione ista in illa supiora resoluentur. Virgilius. Nec sat rationis in armis. i. sufficiens ratio. Therentius. Satis periculi cepti adire. i. sufficiens periculi. Multū pōderis. i. magnū pondus. Plus doloris. i. maiorē dolorē. Parū spei habeo. i. paruam spem. Nihil vel nūllū rei tecū habeo. i. nullam rem.

Virgilius
Therentius

De constructione datiuī.

**Mobile quodq; bonū signans asserere malum be
Cuius vult ternum aut vicinū conuentens be
Aut inconueniens quedā et verbalia passum**

**Que signant in illis sic dus finita vel osus
Et finita utus bel ab obuio vel bia ducta**

¶ **Q**uoniam casum regit adiectiua: que bonū vel malū alicui afferre signat: vt seru⁹ vt
lis/ grat⁹/ fidelis/ morigerus/ ac accept⁹ dñō. Crapula exilis/ pellicra/ inimica/
pniciosa/ letalis liqua/ aduersa sanitatis. **Q**uoniam regit signa vicinitatē: vt ager
vicin⁹/ finitim⁹/ finis/ coterminus/ pūct⁹ cōtinuus/ prim⁹ propinquus vbi. **I**tem
dem signa puenientia aut incōuenientia: vt lapis quadras/ apt⁹/ cōgruus/ idone
us/ cōcoris/ equus/ cōformis/ cōsentaneus huius loco. Uita dissentanea/ dilectio/ disso
na cōtraria verbis. **S**icut cōstruunt quedā verba q̄ passionē signat finita in aliis
dus vel in osus: vt pulchritudo amabilis oib⁹. Tirānus/ fidus/ lib⁹ d⁹. Aliena vir
tus formidolosa regib⁹. **S**icut cōstruuntur deducta ab hoc noie via: vel ob hoc verbo
obuio: que in uis efferuntur. Uirg. Regna inuis vn⁹ loc⁹ nemini guis. Uirg. Cui
mater media scie tulit obuia silua.

Uirgilius

**Vtile quod signat/ vel delectabile honestum
Iis vel contrariū cōmutes mobile pulchre
In substantiū casus quandoq; datui
Quod substantiū educto in mobile soluias.**

¶ **N**omē adiectiui signat vtile vel damnum/ delectabile vel ingrātū/ honestū vel tur
pe: qñq; in substantiū dñi casus pmutari pōt. vtile: vt hoc est vtile vel commodum
mihi: qđ pulch⁹ d⁹: hoc est mihi vtilitatis/ pmodo vel lachio. damnum: vt hoc est mi
hi dānosum/ nocuū/ pculosum: pulch⁹: hoc est mihi dāno/ nocumēto vel detrimē
to pculio. Delectabile: vt hic sermo est mihi delectabilis dulci/ iocūd⁹ leuis: pulch⁹
us: hic sermo est mihi delectamēto/ dulcor/ iucunditatis/ leticie. Ingrātū vt hec ver
ba sunt mihi ingrata/ acerbā/ molesta: pulch⁹us: hec pba sūt mihi ingrātitudinis
acerbitatis/ molestie. honestū: vt duco hoc mihi honestū/ decorū/ ampli ornātū: pul
ch⁹us: duco hoc mihi honestū/ deco⁹:/ amplitudinē/ ornāmēto. Turpe: vt tu hoc
putas tibi turpe/ vitugabile/ ignominiosum. Pulch⁹us. Tu hoc putas tibi turpi
tudini/ vitupio/ ignominie.

**Est possessiui pronominis in vice sumptus
Primari ternus casus quandoq; veniste**

¶ **L**oco pronomis possessiui in ueniste inter dñi viurpatur dñs suscipiunt: vt hic
est aduocat⁹ meus vel mihi/ diminiuā caput tui vel tibi.

De constructione acculatiui.

**Nomina nulla regunt post se quartū propria bi
Quatuor huiusce modis tamē assistāt sibi quartū
Ex bi prepositi mediantis prepositi be
Cū in se bim retinent posita aut p participāte
Siue figurate refugit quod sermo solutus.**

¶ **A**cti casum nulla nola propria natura regit. Quatuor in modis vctm sibi assi
stere pnt pmo ex vi pponis mediantis: hoc est quoties dictio adiectiui sequens signat
illud ad qđ aliqd: vt miles apt⁹ pugne vel ad pugnā. Scđo qñ adiectiua naturam
preponis (vñ nascūtur) in se retinet: vt proximus post vel postē. Tercio qñ p parti
cipiis sumūtur: vt osus/ exolus/ perosus bella. i. odres bella/ ignarus causas/ pscus
futura. I. ignoras causas/ pscius futura. Nā cū grō cōstructa nō p participiis sed p
verbalibus ponūtur. Quarto figurate hoc est p synecdochen qñ p in actō ponit:
et adiectiui partis cū toto cōuenit: vt pallidus faciem. Sed hūc loquēdi modū soli
poete licēter vsurpant/ oratores vero fugiunt.

De constructione ablatiui.

Plenum vel vacuum: sic ornatum aut spoliatum
Nomina que signat sextum poscunt sibi iungi
Sepius at genitum plenus petit atq; refertus
Nomen sed sextum cum preposito simul absq;
Participans / sicuti vacuus quod vult genitum

*¶ Ablatū casum regit nola q̄ signat plenitudinē vel vacuitatē (autore valla) et non Ualla;
 genitū plenitudinē: vt Creber procellis affric^o / vella turgida vello. Equ^o setus arinis
 vacuitatē: vt infecid^o prole / immunis crimine. Sicut cōstruuntur nola signata omni
 tione vel puationē: vt amplius honorib^o / clar^o sanguine / oib^o liberis / mudis vestib^o
 vidi^o vpoze / cap^o oculis. Sed hoc nomen plenus (vt valla sentit) Cicerone fretus Ualla;
 genitū frequēt^o q̄ ablatū regit sicut refertus q̄ est nomē: q̄ tñ est participiū (eodem
 autore) ablatū cū vel sine preposiōe regit. Sicut hoc nomē vacu^o q̄ aliaq̄ cū genitū con
 struitur: vt apud Salustiu. Ager arid^o et frigid^o vacuus.*

Sextum poscit opus non flexum qñ necesse
Signat / semper et est habeo nunq̄ sibi iungi
Vult et tum pones rem terno semper egentem
Ac opus in recto mi infinitus modus obset
Infinitiuumq; modū vult post se aliquando
Pro illo aut preteriti sextum vult participatis.

*¶ Hoc nomē opus in dedit. signs idē q̄ necesse regit post se ablatū casum: et nūq̄ cū
 hoc verbo habeo (autore dyomede) pūgitur sed ei^o loco cū hoc verbo sum es fui. et tñc
 res egēs ponitur in dō: et hoc nomē op^o in nō nō impedit p infinitū modū: vt in
 bi est op^o pecunia: nō aut habeo opus pecunia. Et interdū hoc nomē op^o petit post
 se infinitiū modū: aut loco ei^o poscit ablatū participiū pteritū: vt est op^o consu-
 lere vel cōsulito. Theren. Quod minus op^o fuit q̄ hoc vic^o tangere. Salustiu. Nam Salustiu^o
 et priusq̄ incipias cōsulito opus est.*

Dignus et indignus sextum flagitant genitū be
Sepius at sextum / vel nominis in vice poscūt
Infinitiuū quandoq; modum sibi iungi

*¶ Dign^o et indign^o regit genitū vel ablatū sed vñtati^o ablatū: vt sum dignus laudis
 vel laude. Et nomē in vice nōis infinitiū modū sibi assūnt: vt sum dign^o amari
 re vel amari.*

Sextum vel rectum cum q̄ vult cōparatiuus
Ultra sextum alium regit excessumq; notantis

*¶ Cōparatiu^o gradus regit ablatū vel nūq̄ cū hac pñctione q̄: vt hector fuit fortis
 or achille vel q̄ achille. Et ultra illū ablatū regit aliū ablatū dictionis signatis ex
 cessum: vt sum altior te capite.*

Quos rogitat positus casus vult cōparatiuus
Atq; superlatus gradus ex bi significati.

*¶ Cōparatiuus et superlati^o natura signat regit oēs casus q̄s cor. positi^o regit: vt
 sum preceptorū charior cōdiscipulis ceteris.*

whittin, de cōcin.

B. i.

Macte petit solum sextum sine prepositio

¶ Hoc nomē macte signū magis aucte tam in vtro singulari q̄ in plurali dūtae
rāt declinatū regit ablatiū sine prepo. Virg. Macte noue virtute puer sic itur ad
astra. Quint. Curtius libro q̄rto. Nos quidē macte virtute estote (indt) q̄ p̄mū
telleritis quāto facius est saltidere regnū q̄ accipere.

Seiunctum signans deponit mobile post se.

Casum ablatiui cum preposito p̄eunte.

¶ Adiectiua signatā seiunctionē vel separationē regit post se ablatiū casum cū prepo
ne: vt liber a cura. Trāq̄lus a turba. securus ab hostibus / ociosus vel vacu⁹ ab oī
molestia / adgīnqu⁹ a mari / peregrin⁹ vel exul a patria Theren. O geta qd ego a vo
bis alien⁹ sum. Idē. Tu ociosus ab alio ille cura absumitur. cū multis id gen⁹ alius

Theren.
Idem.

De cōstructione verborum.

Connectit similes casus sum: multa q̄ verba
passiua: et motū que signāt siue quiete: n

Addas que includūt in se motū latitantem

Exto forē iungas sic persistentia verba

Dictio q̄ sequens p̄eientē ad idē referūtur

¶ Casus similes connectit sum / es / fui. et multa verba passiua: vt eligo / declaro /
fio / vocor. Et vba signatā motū aut quietē: vt eo / curro / sto / sedeo: et motū latentem
in se includētia: vt vivo / morior / nascor / euado. Exsto sicut exeo et forē: et signatā p̄eue
rantia: vt p̄seuero / p̄sto / p̄sisto / maneo. Et hoc summatū est intelligendū q̄ dictio
p̄cedēs et dictio sequēs ad idē referūtur.

Regentia genitiui.

Sum post se genitū casum vocis comitātis

Que possessorē signat iungi rogabit

Si laudē aut dedec⁹ signet genitū sibi poscit

Vel sextū / qui crebrior est magis atq̄ venustus.

Historicus sexto dat possessum atq̄ poeta

Et possessori nōnunq̄ mobile iungit.

Possessum et genito ponit quādoq̄ poeta

Et possessori nōnunq̄ mobile iungit

¶ Hoc vbi sum es fui regit genitū casum dictionis signatā possessorē: vt dñi est tertius.
Qd si laudē aut dedec⁹ significet regit genitū vel ablatiū indifferēter: sed frequēt⁹ et
venustus ablatiū. Theren. Null⁹ cōsiliū sum. Salust. Luc. Catilina nobis igne fit
it historiographi et poete dictionē laudē aut dedec⁹ signēt in ablatō aliq̄ ponūt et
adiectiū laudis aut dedec⁹ cū possessore adiungūt: vt ille est clar⁹ ingenio: et aliq̄
poeta ponit rē possessam in gēto et adiectiū cū possessore cōnectit. vt ille est p̄stis
animi. Theren. Ut falsus animi es.

Theren.
Sautius.

Quarto vel genito structum dicit misereri

Seruius at genito aut terno sentit diomedes

Sed soli genito pro usu maiore latini

Autores iungunt (sicuti) satago misereri

¶ Misereri/eris. (vt asserit diomedes) regit gñm vel dñm: inqt Senu^r regit gñm vel actm. sed pro tritior latinoz vsu cū solo gñō pstruitur: sicut satago. Virg. Ad Virgilius nostri miserere. Idē. Miserere laborū tantoz. Terentius. hic qñma satagit rerū Teren. suarum.

Obluiscor eget sic indiget ac reminiscor

Exposcunt genitū quartū aut sextū sibi iungi

Rarius assistunt ego indigeo sibi quartū

¶ Obluiscor/remiscor/ego/indigeo regit gñm actm vel abltm. Ego tñ et indigeo actm regit. Dyomedes. Remiscor facti/factū et facto. Teren. Ita sum oblitus mei. Virg. Pomaq; degenerat succos oblita priores. Cicero. Ut tuis inimicis participandis obliscetur. Salusti^r. Alterū alterius auxilū eget. Sallustius noctūum articulari. Multa ego. Virg. Nec tali auxilio nec defensoribus istis: ipse eget. Cicero. Salustius Sallustius.

Deposunt genitū aut quartū. memini atq; recordor

Sed memoro signans memini poscit genitiuū

Quartū vel sextum de preposito pzeunte

¶ Memini et recordor regit gñm vel actm. Teren. facis vt hui^r rei memineris. Vir. Nūeros memini si hba tenerē. idē. Si rite audita recordor. Sz memini qñ siqt idē qđ memoro vel mentionē facio regit gñm actm vel abltm cū prepōne. Quintilianus. Necq; oīno hui^r rei meminit poeta. Idē alibi de quib⁹ multi meminerūt. Cicero de amicitia. Catilini psona vñ est idonea fuisse qđ de amicitia ea spā dīsseret. qđ disputata est ab eo meminissem magister meus scēuola. Terentius Virgilius Quintilianus

¶ De constructione datiuū.

Acquisitue verbū vult omne locatum

Cui quid sit/siue est/acquirentis sibi ternum

Et quartū ad pzeunte vel in vice terni aliquādo

Ultra acquirentis ternum deponulat alterū

Ad quid signātis vocis quandoq; venuste.

Et quartū ad pzeunte vel in vice terni aliquando

¶ Quē verbū acq̄situe positū regit dñm acq̄rētis signātis. Cui aliqd sit aut est: vt dñm tibi mun^o/mollior tibi insidias/largior tibi pecunias/um tibi presidium. Et aliqd vice dñi acq̄rētis regit actm p̄cedēte hac prepōne ad vel in. Cicero. Ad appud claudū senectutē accidit etiā vt cec^o esset. Therē. Nōne ad senē aliquā fabricā fingit. Idē. Edicone vim facias in illā. Idē. Qui inqt sunt oēs patres in adolescētes iudices: vltra dñm acq̄rētis aliqñ veniēte postulat alterū dñm dictionis signātis ad qđ. Teren. Tu id laudat tibi ducis. Idē. hāc dono mihi dedit. Cicero. Necq; mihi negligēte ascribas velim. Et interdū loco illi^r dñi postulat actm cū hac prepōne ad vt in. Teren. Ad hec mala hoc mihi accedit. Etia^r cicero. Ad illā optimam p̄clara p̄dā velut cū muculus accedit sexti: rosta damnatio. Therē. Se cōmendauerit patri in diētelam. Cicero Terentius Idem Terentius. Cicero. Teren. Cicero.

Sum sic consumiles casus nectentia verba

Supra acquirentis ternum casum sibi nexum.

¶ tripliciter

B.ii.

CSu After significant

favere: vt faueo/aspicio/annuo/innuo/cōquiesco/annico/suffragor: & sic contraria
vt noceo/officio/incōmodo/improprio/inideo/mimico/miuro/minor/minuto/
refragor/audifico/aba dare. Sūt signa parere: vt pareo/obedio/obtempero/ acq-
efco/ausculto/ & audio qñ p obedio sumitur. Et sic senla ptra: vt resisto resto/ob-
fisto/obsto/repugno/illudo/insulto/oppono/obicio/aducio/obuerso/ductor/ob-
lucto/obnitor/renitor/insideo.

Offendo et ledo post se quartum rogitabunt

Vult Stomachor sextū cū preposito preeunte

Et sic irascor/ quod vult quandoq; datiuū

¶ Offendo & ledo actiū postulat: vt offendi vel lesi pedē. Stomachor: poscit ablati-
uū cū prepōne cū preeunte. Theren. Id equidem meū stomachabar. Irascor regit Theren.
ablatiū cū prepōne. vel dicitur: vt irascor tecū vel tibi.

Cum quibus est iunctū con poscūt pleraq; verba

Ternum vel sextū cum preposito preeunte

Hos ultra quartū que sunt actiua reposcunt.

¶ Verba pleraq; oia pposita cū prepōne cō: dñi vñ ablatiū cū hac prepōne cū postus
lant: vt cōgruo tibi vel tecū/cōsentio tibi vel tecū/egredior hosti vel cū hoste: & ea
q; actiua iunt ultra hāc pstructionē regūt actiū: vt comparo homero vel cū home-
ro virgiliū.

In citra motum verbis coniuncta quibuldam

Punc ternū poscit/ sextum nunc in preeunte

¶ Quedā vba cōposita cū hac prepōne in citra motū nunc cū dñō nūc cū ablatō hac
prepōne preeunte pñi uuntur: vt inquit hastā pectori vel in pectore.

Verba ad certamen spectantia iungito sexto

Cum sibi pziuncto/ at terno hec dat sepe poeta

¶ Verba ad certamē pertinetia regūt ablatiū cū hac prepōne cū: vt certabo tecum Virgilius.
poete tñ pñōt vba dñō sepe adiciūt. Uirg. Placido ne etiā pugnabis amou. Idem.
Impar cōgressus achilli.

Omne petit neutrum signans excellere ternum

Vel quartū/ & sextū cum preposito simul ablat.

¶ Cōt vbi neutriū signis excellentiā regit dñi vel actiū: & ablatiū cū vel sine prepōne
vt presto/ antesto/ excello/ pcello/ premito/ ppolleo/ pluceo/ aheo. Superlino tibi
vel te virib. Theren. hoc mihi prestat.

Et poscit dominoz ternum aut quartū/ pzeunte

Punc in/ nunc inter/ vel sextum cū in sibi iuncto

¶ Dñor/ aris. regit aliqñ dñi. Uirg. Uicq; dñabitur argis. aliqñ actiū pzeute hac
prepōne in vel inter. Ouidi. Et qd dñari in cetera possit natus homo. Uirg. Inter
q; nitētis culta. Infelix iolū/ & steriles dominātur auene. Aliqñ ablatiū pzeute hac
prepōne in. Salust. fortuna in oīre dominatur.

Acquiritentis ternum/ acquisiti quoq; quartū

Actiuum impartit poscit/ quartumq; aliquādo

Acquiritentis & acquisiti vult sibi sextum

Deponens et in oī structuram poscit eandem

B.iii.

Impartio actiui regit dñm acquirēt: et actm acqñt: vt impartio tibi manus: et
aliqui regit actm acquirēt: et abltm acqñt. Operē. Quia salute suum pmenonem
impartit gnato. Impartio: aut deponēs eodem modo cōstruitur.

De constructione accusatiui.

Uerbum omne actiui pze se deposcit agentem
Rectum vel quintū / et post se quartum patientē
Excepto inuideo ternum quod vult sibi iungi
Et post hunc ternū quartū quandoq; reposit.

Atq; interdico ternum sextumq; regente

Postulatio.

Cōe verbi actiui regit ante se ntm vel vctm agēt: et post se actm patientē: vt ego
lego virgū. Hinc th excipitur inuideo qđ dñm regit: et aliquid vltra dñm actm. Politi-
anus. Inuides oibus oia pter inuidiā. Et interdico qđ dñm et abltm regit: vt in-
terdico tibi aqua et igni.

Ad quinos sensus que spectāt oia verba
Queq; timere notant simul hec intelligo sentit
Exposcunt rectū aut quintū pze se patientis
Et post se quartum deposcunt vocis agentis.

Uerba ad quos sensus ptnētia: vt audio / video / gusto / olfacio / tāgo: et signa tis
moie: vt timeo / metuo / formido / horreo / horreo. Si hęc verba intelligo / sentio
postulat ab se ntm vel vctm patientē: et post se actm agentē.

Passiuā assistunt rectum casum patientem

Pze se vel quintū post se poscunt et agentem

Sextum pzeposito sibi iuncto siue datiuum

Oia hęc passiuā regūt ante se ntm vel vctm patientē: et post se abltm cū prepōne
vel dñm agentē: vt tu amaris a me vel mihi: idē est qđ ego amo te. Et hoc mō licet
mutare actiuam constructionem in passiuā per omnes modos et tempora: et edo
uerso.

Passiuā exposcūt vltra patientem et agentē

Quos actiuā regūt oēs iungi sibi casus

Uerba passiuā vltra agentē et patientē regūt oēs casus suoz actiuoz: vt ille dā-
tur a me vel mihi tibi ad patrē: hoc est do tibi lras ad patrē.

Exulo cū vapulo beneo fioq; reposit

Quā passiuā velint cōstructionē sibi eandem

Hęc hęc exulo / vapulo / veneo / et fio more passiuoz pstruunt: vt ab te vel tibi exulo

Nubo maris poscit ternum / et rectū mulieris

Infinitiuus ni quando sibi modus obstat.

Hoc hęc nubo is. postulat qđ dñm vlt: et ntm mulieris: nisi hoc hęc nubo fuerit qđ
finitius modus: tūc enī mulier in actō ponetur.

Quū videoz lignat puto ternum semp agentē

Postulat / et rectū patientē / quandoq; cernoz

Structurā semper passiui more reposcit

¶ Quia hoc vbi video: sicut idē qd puto as. postulat semp dñi agentē: et nñ patiē-
tē: vt ego puto hanc vitā acerba qd p video: sic dici pōt: acerba mihi videtur hec vi-
ta. Sed qñ sicut idē qd cerno: vel aspicio: more passiui cōstruitur: vt abo te vel tibi
video: i. cerno: vel aspicio.

Pro vario sensu communia singula verba

Structurā actiuam sic passiuamq; reposcūt

¶ Verba oia cola p varietate sñtionis: nñc actiua: nñc vero passiua pstructiones
sequūtur: vt ego crimino: te: vel a me vel mihi tu criminaris.

Includunt sensum passiuum neutra venuste

Motum que signant / sic deponentia verba

Tempore preterito / reliquis ab eo quoq; dictis

¶ Verba neutra et deponentia motū sñntia includunt passiua sñtione in preterito
perfecto tpe: et aliis tpiibus ab eo formatis. Virg. Venit summa dies. Theren. hinc
perfectus est: mēses tres abest.

Virgilius
Theren.

Transitiua sibi deponunt omnia verba

Ultra acquirentē ternū quartū quoq; vocis

Illius in quā actus verbi transire notatur

Ternis personis passiuentur quoq; neutra

¶ Oia vba trāsitiua: siue actiua: siue neutra / deponentia vel cola regūt vltra dñi
acquirentē etiā actiū illius dictionis in quā trāsit act⁹ vbi: qd etiā pōt esse nñc ca-
sus vbo passiuo: vt orauit tibi veniā. Virg. En qd cōseuimus agros. Conor tibi in-
dus / interpreto: tibi virgilū. Et ea q neutra sunt possunt passiuari in tertis pso-
nis: vt aratur / arantur. bibitur / bibuntur.

Virgilius

Interdum poscunt quartū sibi neutra soluta

Ubi alterius verbi intellecti / aut prepositiue

Quartus in aduerbiū / vel qñ sit resolutus

Siue figurate betitit quod sermo solutus

¶ Verba neutra quatuor modis actiū regūt. Primo modo p subsidū alter⁹ verbi
intellecti. Virg. Formosum pastor coridō ardebat alexim: hoc est ardēdo amabat.
Secūdo mō p preponē intellecti: vt cōmīsa panisco. i. ppter cōmissa. Tertio mō per
mutationē acti in aduerbiū. Iuuenalis. Que curis simulāt et bachanalīa viuunt.
hoc est bachanaliter. Quarto modo p figurā synecdochē: vt doleo caput. Quem
loquēdi modū orator refugit in soluta oratione. Nā dicendū est caput dolet.

Virgilius

Iuuenalis

Exposcunt quartū cōformis significati

Cuncta sibi (quāuis neutralia) pleraq; verba

¶ Oia ferme vba (quāuis neutralia sint) possunt regere actiū casum cōformis sñtī:
vt apd Eoetis. hūc vīnus ludū ludim⁹. Idē. magnū quidē certamē certauimus.
Ille graui m seruit seruitutē: qui alim vīnis seruū habet. Nec ascensus Augusti-
nus datus.

Postulo posco peto doceo rogo flagito celo

Exuo cum vestit monet induo calceo cingo

Obsecrat obtestor cum exoro interrogat oro

Horro cum natis geminos poscunt sibi quattos

¶ Hec **h** b a postulo posco cū alijs supra memoratis duplicē actiō regere possūt: vt postulo te veniam.

Que rogitare notant crebro magis atq; venuste

Exposcunt quartū rogitati/ illius et vnde

Deposcis quicq; sextum cum prepositiuo

¶ Verba que rogitare sūnt vsitati^o et venusti^o regūt actiōm retrogritate: et ablatiū cū prepone illi^o rei vnde rogatur aliqd: vt postulo veniā abs te.

Verbum ornare notans vel denudate requirit

Ornati quartū per quā pulchre/atq; rei qua

Ornatur quicq; sextum sine prepositiuo

¶ Verba signatiā ornare vel exuere regūt actiōm rei ornate et ablatiū sine prepone illi^o rei q; ornatur aliqd: vt orno domū florib^o/vestio te purpura/induo me bliso/cum go me gladio/calceo pedes corthurnis/velo vel tego domū latere cālamis vel stramine/sterno arcā sirpis/exuo humerū pallio/denuo corpus vestibus.

Celo vult binos quattos/ vel sub vice quarti

Alterius sextum cum preposito preeunte

Personae et ternū sibi iungi vult aliquando

¶ Hec **h** b i celo regit aliqñ duos actōs: vt apud therentiu. Ea ne me celet cōsueci filiū. Aliqñ loco alterius acti regit ablatiū cū prepone: vt celo te de hac re: vel celo hanc re de te. Et qñq; regit dñm pñone: vt celo tibi libi.

Ternum cum quarto poscunt rei pondeo mitto

Adicio scribo verbū omne loqui quoq; signās

Interdum quartum cū preposito ad vice terni

Hos vltra poscunt ternū aut quartū ad preeunte

Compello appello sic conuenio alloquor affor

Atq; interpello quartum solum rogitant

¶ Dñi et actiō poscūt hec **h** b a respōdeo/mitto/adicio/scribo: et oē **h** b i signatōq; vt loquor/dico/alo/memoro/**h** b i facere/**h** b i pterre/efferre/marro: vt nullū verbū mñi rñdit/mñit/adiecit/scripsit/vel locutus est. Et loco dñi interdū postulāt actiōm cū hac prepone ad. Et vltra hanc cōstructionē pōt habere alterū dñm vel actiōm ad preiudicadictionis signi^o ad qd (vt supus est dictū) vt nullū **h** b i mñi vt ad me ref^o pōdit vel locut^o est. pposito vel ad ppositū. Hec tñ pello/appello/conuenio/alloquor/affor/interpello solū actiōm regūt: vt pello/appello/conuenio/interpello/alloquor/affor re: de cōfero colloquor/efabulor: et ceteris super^o dictū est.

Vult auferre notans verbū ablati sibi quartū

Illius de quo quicq; auferitur quoq; ternum

Pro terno interdū sextum cum prepositiuo

¶ Verbum signū afferre postulat actiōm rei ablatae et dñm illius vnde auferitur al^o quidi^o vt aufero/rapio/abipio/durpio/eripio/pierpio/surripio/adimo/demo

disco/sublego/sustraho/detrabo/furo/predor tibi vestē. Et interdū loco dñi posu-
lat ablati cū prepōne. Theren. Ex crimine hoc antiphonē eripis. Cicero libro. iii. Therentius
epistolarū. Ego si in prouincia detrāhere de sua fama qđq̃ cogitāsem.

Cicero

Cum natis priuo spolio fraudo abdicat orbo

Abrogat expello viduo exheredo reposcunt.

Ab quo priuatur quiq̃ illius sibi quartum.

Priuati et sextum semper sine prepositiuo

¶ Hec ſba priuo/spolio/fraudo cū cōpositis: vt depriuo/suppriuo/expello/dīspo-
lio/dēfraudo. Sī ſr abdicō/orbo/abrogo/expello/viduo/exheredo regūt actiū illi
rei vnde priuatur aliqd: et ablati sine prepōne illi rei q̃ priuatur: vt priuo te rebus.

Pono fero capio cum pre post ante reposcunt

Quartum cū terno/sic actiua omnia ferme

Cum pre et subiuncta/at soli terno dato neutra

¶ Hec ſba pono/fero et capio cū pre post/aut ante regūt actiū et dñi: vt prepono/
prefero/postpono/postfero/antepono/antefero/anteceptio libertatē diuini. Sī ſr
actiua pleraq̃ oia cōposita cū pre vel sub cōstruunt: vt prescribo/prestituo/psinto/
predico/prefigo/preparo/cum aliis subdico/sublego/subiicio/suppono/subiterno/
subdo/subiungo: cū multis aliis. Theren. Cūte his rebus finem p̄scripsisti pateri.
Idem cheream hūc res p̄ficimus. Idē. Et te clā subduxisti nobis. Idē. Qui hunc Theren.
supposuit nobis. Idem.

Admoneo quartū poscit post se et genitiuū

Aut ablatiuum de preposito p̄eunte

Admoneo regit actiū/geniū: vñ ablati cū p̄pōne: vt admoneo te hūc rei vñ de hac re

Accusare notans verbū/aut dānare reposcit

Quartum accusati vel dāpnati et genitiuum

Siue ablatiuū cū preposito simul absq̃

Criminis aut pene/at sextum cū sunt sine fixis

Adiectiuorum cum vel sine prepositiuo

Exceptis tanti pluris quanti atq̃ minoris

Cum natis semper que ponentur genitiuo.

¶ Verba signa accusare vel dānare regūt actiū accusati vel dānati: et geniū vel ab-
latiuū cū vel sine prepōne. Criminis aut pene: vt accusare hūc potes furti/furto/
vel de furto/dānari hūc vniuersē pecunie/vniuersā pecunia/vel de vniuersa pecu-
nia. Hec valla. Lm̄. Sed nequaq̃ tñ relictū est quante summe dānatus fuerat. Lm̄
S; huiusmodi ſba postulat semp ablati cū vel sine prepōne oim adiectiuorū cum
sine substantiis ponuntur: exceptis istis. Tanti/quanti pluris et minoris: cū cōposi-
tis q̃ semper gō (cū sunt sine substantiis) ponuntur: vt accusare hūc potes furti vel
sacrilegi vel vtroq̃ vt de vtroq̃. Ambob⁹ vel de ambob⁹/mō aut vtrūq̃ vel am-
bōum.

Ad precium spectans verbum precū rogabit

Cum natis (cū sunt sine fixis) que genitiuo

Sextum/sed dēptis tñ quātū minus et plus.

Whittin. de cōcin.

C. i.

Salustius.
Therentius.
Virgilius.
Valerius
Plautus.

Ponentur sed cum fixis sexto / tamen ista Tantidem pluris semper pone in genitiuo.

¶ Verba ad precii pmetia: vt emo/vēdo/psto/valeo/loco/cōduco: et do p vēdo regūt ablati: et signatis precii / siue precii certū sit siue incertū his quatuor exceptis tantū / quantū / minus et plus cū suis cōpositis: vt tantū / tātdibet / tāticūq; quātū / quātūlibet / quantūq; q; sine substātiis in grō poni debēt. Sed cū substātiis in abltō pter tantū idē et plur. s que abltō carēt. Et lz Salustius scribat pluris precii et Theren. quātūis precii. hic tñ loquēdi mod⁹ nō vsitatur apud oratores. Virg. Mandidit hic auro patri. Therē. Minis viginti tu eā emisti. Valerius. Quāto vbiq; precio vtr⁹ estimat. Theren. Redimas te captū quē queas minimo. Plaut. Quātū eā emist vili. Cicero. In licitatore poti⁹ ponā: q; illud minoris veniat. Idem. Quo ne pluris emcrem.

Estimo cum pendo facio genitum sibi poscunt Tantus cum quantus sic magnus maximus et plus Plurimus et paruus minus ac minim⁹ nihilumq; Cum natis istis addas nauci quoq; flocci

¶ hec vba estimo/pēdo/facio: regūt gñi illorū nolm superi⁹ memoratorū cū cōpositis: vt tanti estimo/pēdo vel facio / magn⁹ / parū / minim⁹ / pluris minoris / pluri⁹ mi facio / pēdo vel estimo / nauci / flocci / nihil pendo.

Quartum cum sexto poscunt pleo fertio nata Vel genitū interdū (quod rarius est) vice sexti Totius est sextum poscunt cum prepositiuo

Virgilius
Salustius.
Ualla.
Virgilius

¶ Cōposita ab his verbis pleo et fertio: vt cōpleo / erpleo / impleo / oppleo / repleo / suppletio / refertio / infertio / suffertio regūt actiū vel ablati. Virg. impleui clamore vias. Salustius. Sylla oēs suos diuitias expleuit. Idē. pcepit pñi vti veteres amicos munerib⁹ replest. Ualla. Refert apothecā vino. Et aliquo loco ablti regūt gñi (lz rari⁹) Virg. Impietur pterea bachl. Et vltra hāc pstructionē regūt etiā ablati cū prepōne tot⁹: vt impleui vices de anme / de ruo hec vallēis.

Pascere que signant cum magnifico beo dico Munero cū dignor: quartū et sextū sibi poscunt

¶ Verba signantia pascere: vt pascō / alo / nutrio / cibo / potō / lacto / saturo / satio / refectio / refocillo / educo / tollo. Sūt magnifico / beo / dīto / munero / dignor: regūt actiū et ablati: vt pascō gregē herba.

Soluere que signant vel scindere vel remouere. Vel cohibere petunt post se iungi omnia verba Quartum cū sexto cum preposito precunte.

¶ Actiū et ablati cū prepōne regūt oia vba signantia soluere: vt soluo / libero / redimo / eruo / expedio / euoluo / eruo. et. Sūt signantia sumere: vt sumo / suscipio / accipio / recto / pio / audio / disco / intelligo et. Itē signantia remouere: vt remoueo / discedo / abeo / migro / emigro / recedo / separo / segrego / diuido / diuello / disingo / dissacero / distingo / pisco / cisco et. Et signantia cohibere: vt cohibeo / cōtinco / tēpero / coherceo / cōpescō / vitō / deuito / arceo / abigo. et.

Abstineo quartum petit illius abstineas quod Sextū a quo abstineas cū vel sine prepositiuo.

Et vice bult sexti (quod rarius est) gentitiuū

¶ Abstineo regit actiū alī rei quā abstineas ⁊ ablatiū cū vī sine prēpōne alī rei a q̄ abstineas. Et aliqñ (s; rarius) loco ablati regit gñi. Cicero in epistolis. Ego q̄ ostre = Cicero is facile abstineā a beta ⁊ malua decept⁹ sum. Idē. Beneficiū est q̄ abstineris a Idē in nephādo scelere. Horatius. Mor vbi iussit abstinerō dixit irarum. Horatius.

Cum substantiuū (sibi concomitāte relato)

⁊ nullo regitur: sub eodem pone soluto

Illud tunc casu/ cum concomitante relato

¶ Qñ substantiuū (cōcomitāte relato) a nulla dictione regitur/ tūc aliud substantiū in eodē casu cū relatio cōmitāte absolute ponitur. Propheta. Virga tua ⁊ baculus tuus ipsa me cōsolata sunt. Virga est hic ntūs absolut⁹. Exemplū de gñō absoluto. Imperiū ⁊ dignitatis fura est eorū gloria. De dō. Virtuti ⁊ eruditioni sp̄s fuisse dedit⁹. De actō. Masculū ⁊ femina creauit eos. De vctō satis liquit. De abltō. Pace et vnitāte semp us delector.

¶ De constructione ablatiui.

Sextū bult velcoz fungoz fruoz et caret vtoz

Delectoz potioz quod rēū bult gentitiuū

fungoz cum potioz veteres quarto tribuebant

Vult scateo sextum sibi iungi vel genitiuū

¶ Ablatū regit hec vba velcoz/ fungoz/ cū ceteris superi⁹ dictis. Virg. Mēsis enim velimur inq; petioz interdū gñi pluralē bul⁹ nō res sibi p̄iūgit. Cicero. Rerum potiri voluit. Sūt hec vba / ungoz et potioz cū actō apud veteres cōstructa regies. Theren. Tute illoz officia fungere. Idē. Miseriā oī m ego capio hic potitur gaudia Et hoc verbū scateo regit ablatū vel gñi: vt scatet vermis. Sella. Traz multebū p diem perqz noctē scatebat.

Virgilius:

Cicero

Theren.

Sella.

Sexto ponetur signans tempus spacium be

Pomen/ vel quarto quando grecos imitamur

Si non sit recti casus aliter be regatur

¶ Nomē signans tēp⁹ vel spacū si nō sit ntūs casus vbo aut aliozū regat⁹ ponitur in abltō: vel si grecos imitemur in actō (antore valla) Virg. hic tñ hac mecu poteris requiescere nocte. Idē. Noctes atqz dies patet attri ianua ditis.

Cū abltō/
vel actō.

Mobile vel verbum sextum sine prēposito bult

Instrumentalis/ sic formalis quoqz cause.

¶ Nōia adiectiua ⁊ vba regit ablatū casum sine prēpōne dictionis signans causam instrumentale vel formale. Instrumentale. Ouidi⁹. Saucia vomerib⁹ p se dabat Ouidius: oia tellus. Virg. Insequitur iā iamqz manu tenet ⁊ premis hasta. Formale vt cāto alta voce/ recito prolatione dulci/ his verbis affatur amicum. Quo ore id loquar. Qua rōne emisti. Qua audacia id feceris. Quo infortunio id sit. Theren. En pacto et gnatiuitā ⁊ filii/ meū cognosces. Idē. hoc dāuis factū est cōsiliis ⁊ dolis cū mille aliis. Virg. Raptatus bigie: vt quondā vterqz cruento puluere. Ouidi⁹. Anxia luce ge Ouidius mit: lentatqz miserrima tabe. Inquitur vt glacies incerto saucia sole.

Mobile vel verbum sextū sine prēposito bult

Cause finalis/ vel sextum pro prēcunte

Vel quartum cum prēposito ob propter be prēcūte

C. ii.

Theren.
Idem]

Nota adiectiva & rba regūt abltm sine prepōne causē finalis: & alqñ abltm cum hac prepōne pro. Aliqñ vero actm p̄eunte hac prepōne ob vel ppter: vt avarus oim laborū est patiens: vel oēs labores paritur lucro/plucro: vel ob aut ppter lucrum. Theren. Ea gratia id feci vos vt peritētarē. Idē. Sapiēti p̄ malicio bñfī: cui summi noluit reddere. Idē. si ppter amorē nolite ea primū ab eo animaduē: sed a est iniuria.

Mobile vel verbum sextum cause efficientis

Vult sine preposito/aut sextum cum prepositiuo

Interdum quartum per ob aut propter sibi iuncto

Therentius]

Nota adiectiva & rba dictionis signis cām efficientē abltm sine prepōne. Aliqñ abltm cū prepōne. Aliqñ aut actm cū hac prepōne p/ob/ vel ppter: vt sum trīstis vel trīstor: dolore/p̄ dolore/vel p aut ppter dolorē. Sū pallid⁹ vel palleo timore/p̄ timore/vel p aut ppter timorē. Theren. Alius lassus cura & cōfect⁹ stupet. Idē. Lingua heret metu. Idē. p̄re gaudio nō sum apud me. Idē. Laborate dolore atq; ex hac sollicita est die. Idē. Reuer tor mestus p̄e egitudine assidua. Idē. Subtrās sed nihil ppter hanc rem.

Mobile vel verbū vult cause materialis

De qua fit quicq̄ sextum cum prepositiuo

Cum qua fit quicq̄ sextum sine prepositiuo

Urgētia.

Urgētia.]

Nota adiectiva & rba regūt dictionis signis causam materialē (de qua aliqd fit) abltm cū prepōne: vt hec dom⁹ cōstat ex ligno & lapide. Urg. Crathere ex auro solidi. Regūt etiā dictiones signis causam materialē (cū q̄ aliqd fit) abltm sine prepōne: vt par tes fit alb⁹ vel dealbatur calce/dom⁹ cōregitur latere/stramine/calamento. Urg. Cōgestū cespite culmē. Idem. Uiminibus mollis paras interere iuncto. Idem. Sectaq; interant abiete costas.

Sexto ponetur iuncto sibi preposito cum

Dictio qua cōiunctio/concomitans be notatur

Ualla.
Theren.

Nota dictio signis p̄iunctionē vel p̄comitantia ponetur in abltō casu hac prepōne cū semp̄ p̄eunte (autore valla) vt suscep̄t cū cū honore/tu scribis cū locūditate/loquitur cū affabilitate/sui negociosus cū hospite. Theren. Mirū mi ego turpiter mēbedam cum hoc meo decrepito.

Delitto et cello sextum cum prepositiuo.

Poscut siue modū infinitiuū bice sexti.

Delitto et cello postulant abltm cū prepōne vel loco ablti infinitiuū modū: vt delitto vel cello ab amore vel amare.

De verbis pro varietate significationis diuerse constructionis.

Verba reciproca sunt hec deficit affluo habundō

Et p̄e se poscut rectum/post se quoq; sextum

Quē rectū in ternum casum mutare aliquando

Et sextum in rectū structura reciproca poscit.

Per rba deficit affluo habundō: sunt verba reciproca et regunt ap̄t se nomina

aut et post se ablatum / quæ nunc aliquid in dñm et ablatum in nunc p reciproca constructione
conerti potest: ut ego deficio nuncis / et nunc deficiat mihi: ego affluo diuitiis / et diuiti-
e affluunt mihi.

Deficio quartum rogitat cum desero signat

Quando discedo sextum cum prepositiuo.

Deficio quæ signat desero regit actum. ut apud Theren. Nō te deficiā. Sed quæ signat ab Theren.
alicuius ducem discedere (autorem valla) regit ablatum cum prepositione: ut sabini defecere a ro Ualla.
manis.

Prosequor afficio quartum et sextum sibi poscunt

Et sensum sumunt / ex oppositis sibi sextis

Hec vba prosequor et afficio regunt actum et ablatum: et ex oppositis ablati signata diuersa
fortiuntur: ut prosequor te amore. i. amo te / prosequor te odio. i. odio te / afficio te ho-
nore. i. honoro te / afficio te vituperio. i. vituperor te.

Hec timeo metuo caueo poscunt sibi ternum

Quartum vel sextum cum preposito beluti quum

Dico tibi timeo / vereor mala ne tibi fiant

Dicens te timeo / vereor mala ne mihi faris

Abs te sed timeo / per te mihi ne mala fiant

Hec vba timeo / metuo / caueo p diuersa signandi ratione regunt nunc dñm nunc actum
nunc ablatum cum prepositione: ut cum dico. Timeo tibi: vereor ne tanquam amico tibi mala fiant
Dicens timeo te vereor ne tanquam inimico mala inferas mihi. Et dicens. Timeo abs
te vereor ne per te tanquam aduersariū mala inferantur mihi.

Auribus intendo signant quum auscultat et audit

Exposcunt quartum / sed quum parere datiuum.

Ausculto et audio quæ auribus intendere signant regunt actum: ut audi vel auscultas
ca Quæ autem idem quod parere regunt dñm: ut audio vel ausculto tibi. Plautus in captiui.
Duo haud audiebat facto.

Vult pro promittit recipit ternum quoque quartum

Pro accipio quartum et sextum cum prepositiuo.

Recipio quæ sumitur p promitto regit dñm et actum: ut nihil recepti tibi / quod non re-
ipsa perstabo. Quæ autem sumitur p accipio regit actum et ablatum cum prepositione: ut litteras
ab eo recepi.

Accedo addo vult acquirētis sibi ternum

Atque acquisiti quartum simul ad preeunte

Ternum acquisiti quandoque dari sibi poscit

Accedo aggredior signans poscit sibi quartum.

Aduenio signans quartum petit ad preeunte

Accedo aliquid signat idem quod addo et tunc regit dñm acquirētis et actum cum hac prepositione
ad acquisiti. Theren. Ad hec mala hoc mihi accedit. etiam aliquid regit dñm acquisiti.
Quintilianus. Atque ut accedat dolori meo cumulus / que hoc facit pro: mea est: alio.
quæ signat aggredior: et tunc postulat actum (autorem valla) Aliquid signat aduenio et tunc regit
actum cum hac prepositione ad. Theren. Accede ad ignem hunc.

Therentius
Quintilianus
Ualla.
Therentius

**Reddo quum facio signat quartū sibi polcit
Ternum cum quarto / quum trado restituo be**

¶ Reddo signis idē qđ facio regit actm̄. Therē. Reddā eā tam atrā qđ carbo est: qđ
signat idē qđ trado vel restituo regit dñm̄ ⁊ actm̄. Therē. Cupio eā abducere vt eam
tuis reddam.

**Impono signās fallo ternum sibi solum
Vult sed pono super ternum quartumq; reuolcit**

¶ Impono signis idē qđ fallo regit dñm̄ solū: vt imposuisti nobis. i. sefellasti. ⁊ qđ
signat supponere regit dñm̄ ⁊ actm̄: vt impone mihi qđuis encriis.

**Comparo cōsilio vel emo signans sibi ternum
Cū quarto polcit: quando equiparo rogabit
Quartū cum terno vel sextū cū p̄eunte**

Valla.

¶ Cōparo signis idē qđ p̄silio vel emo regit dñm̄ vel actm̄: signis idē qđ equiparo re-
git actm̄ ⁊ dñm̄ vel ablm̄ cū hac p̄pōne cū (autore valla) vt cōparasti tibi magnā
laudē. Cōparasti mihi necessaria / cōparo te illi et cum illo

**Commendo signans fidei cōmittere polcit
Quartum cū terno / cōmendo laudoq; signans
Ex polcit binos quartos: sed apud mediante**

Urgilms.
Cicero.
Valla.

¶ Cōmendo signis fidei cōmittere regit dñm̄ ⁊ actm̄. Uirg. Sacra suos tibi cōmen-
dat trola penates. Cicero. Sic cū tibi cōmendo. Signis aliquē laudare regit duos
actōs hac p̄pōne apud mediante. Valla. cōmendo te regi. i. cōmisso. Cōmendo te
apud regem. i. laudo.

**Conduco signans prosum polcit sibi ternum
Sed quartum polcit quum nūmis mutuo signat.**

¶ Cōduco signis idē qđ p̄sum vel vtile sum regit dñm̄. ⁊ qđ signat mutare numm̄
vel conductū capere regit actm̄: vt hoc cōducit cerebro / cōduxi hanc domū / condu-
xi seruū / cōduxi equū.

**Incumbo signans operam do pectore toto
Ad corpus quando transfertur vult sibi ternū
Atq; animū quartū nunc in nunc ad p̄eunte**

¶ Incumbo signis alicui rei toto conatu intēdere siue operā dare n̄ ad corp⁹ trāsse-
ratur regit dñm̄. Uirg. Incubite remis. Sin trāsseratur ad alim̄ regit actm̄ cū i vel
ad p̄eunte. Cicero. Ad hec p̄edara studia incubite. hec valla.

**Voces diuinas maledico (carpere quando
Signant) ⁊ laudo benedico iungito terno
Litterulis sacris maledico quū male signat
Opto. sic benedico p̄ecor; quando bene signat
Nūc cōstructa leges cū terno: nūc quoq; quarto**

Valla.
Therentius
Sallius.

¶ Benedico diuise dictiones signantes laudare / male dico signantes carpere (vt sentit
valla) dñm̄ regit. Theren. Neicis cui male dicis viro. Sallius de noctibus actis.
Indignissimum enim arbitro: cui a bonis viris non bene dicatur. Sed in sacris

litteris. Benedico idē est qđ bene precor: & maledico idē qđ male precor. Aliqñ cur
brō aliqñ a lit: cū actō p̄structa legūtur. Propheta in psalmo. Benedic a la mea dño Damiā
Idē alibi. benedicat nos deus.

Opro precor iuncto bene vel male iungito terno

Quarto deuoueo / cum deprecor execror addas

¶ Opro & precor cū bene vel male p̄dicta regit dñm: deuoueo autē deprecor & execror
actm regit: vt bñ opro vel precor tibi / male opro vel precor tibi. Quid. Thesla de: Quid tu
uouit: qui te dimittere nollit. Idē. Sepe precor mortē: mortē quoq; deprecor idem. Salustius
Sali. Plebs catiline consilia execrari.

Ternum cū quarto dono poscit dare signans

Quartum cū sexto quum munero significabit

¶ Dono signis idē qđ do / das. regit dñm et actm: vt dono tibi munus. qñ signis idem
qđ munero regit actm & ablatm: vt dono te munere.

Cōuenio poscit quā cōgruo significabit

Ternum vel sextū cum p̄posito p̄cunte

Inter p̄iuncto quartū poscitq; aliquādo

Colloquar: ac signans quartū poscit sibi casum

¶ Cōuenio signis idē qđ cōgruo regit dñm vel ablatm hac p̄pōne cū p̄cedit: vt cō
uenio tibi vel tecū. Et inter: & actm cū hac p̄pōne inter: vt hoc cōuenit inter nos.
Sed qñ signis idē qđ colloquor regit actm sine p̄pōne. Theren. 3bo ad fouū vt p̄p̄. Theren;
philus conuentā.

Consulo p̄uideo signans simul auxiliari.

Vel dare consiliū quartum ternūq; reposcit

Interdū loco terni quartum p̄cunte

Consulo consiliū peto signans uult sibi quartū

Atq; ablatiuū cū p̄posito p̄cunte

¶ Cōsulo signis idē qđ p̄uideo / auxilior: vel p̄siliū do regit actm & dñm: vt hoc tibi
cōsulo. i. consiliū do. Cice. Cōsule ualitudinē. i. p̄uide. Et interdū regit loco dñi actm
cū hac p̄pōne in. Theren. P̄sime aluc in te atq; in illū consulis. Sed cōsulo signis
cōsiliū peto regit actm et ablatm cū p̄pōne de. Salustius. Cōsul albin⁹ senatū de
federe cōsulebat.

Do tribuo signans ternū poscit quoq; quartū

Sed mitto signans per quē quid mittitur eius

Uult ternū atq; rei misse quartū simul ad quē

Est missum quicq; quartū petit ad p̄cunte.

¶ Do / das signis idē qđ tribuo regit dñm & actm: vt do tibi mun⁹. Signis idē quod
mitto regit dñm ill⁹ p̄ quē aliqd mittitur: & actm rei misse: & alterū actm cū hac p̄
pōne ad ill⁹ ad quē mittitur qđq; vt do tibi lras ad patrē.

Incessit signans subiit poscit sibi ternum

Aggredior: quēq; male uult quartū quoq; sextū.

¶ Incessit qñ signis idē qđ & bñ regit dñm: vt apud uallā. Incessit mihi cupiditas. i.
subit. Et aliqñ signis aggredior quēq; offensu p̄p̄: & tūc regit actm & ablatm: vt inces
sit me conuictus.

C. liti.

**Vult ternum solum vaco significās operā do
Sed careo signans sextum sine prepositiuo
Sum vacuus sexto cum preposito a preeunte
Est vacuū signans impersonale vacatq;
Et poscit ternū casum pre se vice recti.**

Vaco/as. signans dare operā regit solū dñm: vt vaco labori. Signans careo regit ablatiuū sine prepōne: vt vaco culpa. Signans vacuū esse regit ablatiuū cū prepōne. Plinius minor: in epistolis. Quā a scribēdo vacaret. Interdū est impersonale: et signat est vacuū: tūc regit dñm loco nri: vt iam nō vacat mihi scribere.

**Be ipsa perficio signans presto exhibeo do
Extollo ternum cū quarto vult sibi iungi
Excello poscit ternū sextumq; aliqñ.**

Cicero. Presto signans re ipsa perficere/exhibere/dare/vel excellere: et regit dñm et actiū. Cicero. Tu talē tenobis p̄stare debes vt dign⁹ nostra p̄mēdatione videare. Plinius minor. Plura hic mihi p̄stetit q̄ parētes. Salusti. Ques hoies q̄ sese p̄stare studēt ceteris aiantib⁹. Regit etiā aliqñ ablatiuū. Theren. Sapientia lōge mihi p̄stet.

**Verbero/scindo neco signans cedo sibi quartū
Exposcit/signat sed quando locū dare ternum**

Virgilius

Cedo signans idē qđ verbero/scindo vñ neco poscit actiū: vt cedo seruū/cedo ramos cedo victimā: s; qñ signat dare locū poscit dñm. Virg. soli tibi cedit amittas. i. dat locū

Iniuriā vlciscoz signans vult vindico quartū

Crispus et bt scripsit quartū petit in sibi iuncto

Atq; malo tueoz quartū et sextum ab preeunte

Assero quū signat quartum vult in preeunte.

Valla.

Salustius.

Cicero.

Idem

Vindico (autore valla) signat vlciscoz quoties iniuriā p̄tunciamq; statā punio/et regit actiū: vt hanc iniuriā vindicabo. i. vlciscar vel puniā. Interdū regit actiū cum hac prepōne in: vt acud Salu. Sepi⁹ vindicatu est in eos q̄ p̄ra imperiū in hostes pugnaverāt. Interdū vindico. i. qđ ab iniuriā p̄tuncellave/ siue iactura facienda defendo: tūc regit actiū et ablatiuū cū prepōne. Cicero p̄ marcello. Nobilissimāq; fami liā iā ad paucos redactā pene ab interitu vindicasti. Idē de seuectute: et est senect⁹ natura loquatio: ne ab oib⁹ eā vitia vindicare videar. Aliqñ signat assero maxime cū iungitur cū hoc nōte libertas vel seruitus et regit actiū preiuncta hac prepōne in. Vñ. vt idē valla inq̄t dicim⁹ vindicare in libertatē/ aut in seruitutē: quasi asserere in libertatē aut in seruitutē: nō vt quidā volūt vēdicare. Salusti⁹. Cōsidero qđ conditio sit futura/ in nosmetipsos in libertatē vindicimus.

Eulpius.

Theren.

Vult parco fauco ternum pro seruoq; quartū

Parco signans fauere regit dñm. Theren. Tandē aliquantulū tibi parce. Aliqñ signat seruare (et in p̄simonia) et regit actiū. The. qđ iste p̄nciatim p̄perit miser id p̄nuce sum arripet.

Aspicio signans faueo ternum rogabit

Incūbo vel peruenio quartum ad preeunte

Inq; vice quarti poscit quandoq; datiuum

Virgilius

Quidius

Aspiro signans idē qđ faueo regit dñm. Virg. Aspirat p̄mo fortuna labori. Quid⁹. Corpora dū ceptis aspirate meis. Aliqñ signat idē qđ incūbo: et quasi toro spiritum me

tētus sum: et idē qđ accedo aut peruenio: et his signationibus regit actiū preficta hac
prepōne ad. Sīpontin^o. Scipio aspirat ad consulatū. i. consulatū toto conamine pe
tit. Cicero. Nonnunqđ ad curiā aspirauit. Regit etiā loco actiū rarius dñm. Salu.
Si qua ratione preclaris magistratib⁹ aspirasset.

Cicero.
Salustius.

Adsum sum presens sextum bult in preeunte

Vel ternū prosum ternū: venio quoq; nullū

Adsum signis idē qđ pñs sum regit dñm vel abltñ: vt affuit comitib⁹ vel in co
mitib⁹. Signis prosum vel auxilior regit solū dñm. Theren. Volo adesse vobis in hac
turba. Signis venio nullū casum regit. Virg. Tunc ades o formose. et.

Theren.
Virgilius.

Disco haud sum presto / sextū simul a petit absum.

Absum signis idē qđ disco vel nō sum presto regit abltñ cū hac prepōne a pree
te. Theren. Et longe abest a mari. Cice. Ego te a nobis abfuisse doleo.

Therentius.
Cicero.

Desum deficio ternum bult deficientis

Defectus rectum: in infinitus modus obstat

Desum signis deficio regit dñm deficientis et nñm defect⁹ vel ill⁹ rei qđ deficit. The
ren. Nihil cōest: nihil mihi deest tñ. Et ille nñs aliqñ vertitur in actiū per exclusio
nē pñctiōis qđ: vt nullā rē mihi deesse spero.

Therentius.

Insum bult ternū sextū simul in preeunte

Insum regit dñm vel abltñ cū hac prepōne in preeunte. Theren. Seueritas inest
in vultu. Quintilianus. Sed naturis ipsis ars meriti.

Theren.
Quintilianus.

Intersum presens sum bult sextum in preeunte

Aut ternum: disco bel sextum a bel ab preeunte

Et quartum iuncto ad: pro differt bultq; datū

Vel quartū preiuncta inter sextum a quoq; iuncta.

Intersum signis idē qđ pñs sum regit dñm vel abltñ cū hac prepōne in preeunte
Cicero. Sepe insum q̄relis meor equalitū. Signis idē qđ disco regit abltñ cū pre
pōne a vel ab: vt ab hac vībe ad mare viginti millaria intersunt. Signis idē quod
differo regit dñm. The. Stulto itelligēs qđ inest. Aliqñ actiū cū in. Cice. Int hoīez
q̄bellū inest. Aliqñ abltñ cū hac prepōne a vt ab preeunte: vt altero parū interest.

Cicero

Cicero.

Confero conuenio signans quartum tibi poscit

Cum iuncto et sextum bel quartum inter preeunte

Ascribo signans duplicē quartū in mediante

Comparo bult quartū ternum aut sextū preeunte

Cum dono ternum et quartum vice terni

Quartū in preiuncto prosum ternū in quoq; quartū

Me te se nos vos illi iunctis notat ire.

Cōfero signis cōuenio regit actiū et abltñ hac prepōne cū preficta: vt cōtulit mul
ta cū co. Aliqñ actiū cū inter: vt cōferebam⁹ multa inter nos. Signis ascribo regit
duplicē actiū mediante l. Theren. In me oēm p̄fert culpā. Signis cōparo regit actiū
et dñm vel abltñ cū hac prepōne cū preeunte: vt cōparo te illi vel cū illo. Signis dono
regit dñm et actiū: vel loco dñi actiū cū in: vt p̄tulit mihi vel in me multa beneficia.
Signis prosum regit dñm vel actiū cū ad: vt hoc cōfert multis vel ad multa. Quori
ens iugitur cū me / te / se / nos / et / vos signat ire.

Theren.

Efferit extollit leuat extra fert sepelire

Virgilius
Plautus.
Lucilius

Vult quartū vorto quartū et sextum preeunte

¶ Efferro signis idē qđ extollo regit actm. Virg. Extulit hic decies. Signis lenov' eri go regit actm. Idē. Ostendit dextrā idē entellus et alte extulit. Sitr signis extra fe ro. Plaut'. ne pedē domo efferē etiā sepelio. Lucill'. Cepugnabūtur p te ipi et mo riant ac se vltro efferēt. Sz qñ signis vorto vel trāffero vñā linguā ex alia regit actm et abltm pēpōne preeunte: vt diuus hieronim' extulit sacras lras ex greca lingua in latinam.

Defero pzedo notans quartū petit atq; datiū

Ad vel pzeiuncta quartū vice sepe datiui

Afferro vult duplicē quartū in siue ad pzeunte

Cicero.
Virgilius

¶ Defero signis aliqd cclarū pzedo vel accuso regit dñm et actm / et in vice bti sepe actm cū ad pēpōne poitular. Cicero. Certū hols nomē deferre ad sen atū. aliquid aqñt afferro: et tūc regit duplicē actm hac pēpōne in vcl ad pzeiuncta. Virg. Defer

Differe quū signat disto quartū petit inter Pzeiuncta aut sextum cū pzeposito pzeunte

Signans diuulgo dispono diuido quartū

Protraho sed geminos quartos petit in mediante

Cicero.
Lucilius.
Virgilius.

¶ Differe signis disto regit actm cū inter. Cicero. Vide qđ differat inter nram et ho loz opationē: et aliqd abltm cū pēpōne: vt heres quāto tpe puulus cit nūqū differt a seruo. Signis diuulgo regit actm. Lucill'. Laudes cū de me differo sermonibus istas. Sitr p deponere. Virg. Ille etiā seras in verum ditulit vltimos. Sitr p diui do / secundo / vel diuiso. Virg. atq; arida differt. Nubila. Signis protraho vel in iōgum extēdo regit duplicē actm mediante hac pēpōne in. Virg. Ditulit in serā cōmūta piacula noctem.

Infero importo concludo immitto notās vult

Quartū sed facio contra quartū atq; datiū

Ne te se nos vos adiunctis denotat ire.

Virgilius
Seneca.

¶ Infero qñ signis importo regit actm. Virg. Inferretq; deosolatio. Signis cōclndo et quasi in vñū tēro regit actm. Seneca cū us argumētis qđ proposuerat intulisset. Sitr signis immitto et impono: vt infer huc digitū. Sz signis facio pzeiunctū regit dñm et actm. Salust'. Irerū iā patrie bellū pūlit. Et iūctū cū me / te / se / nos / et vos signis ire. Virg. infer se septis nebula.

Salustius.

Quartū cum terno vult affert immolo signans

Obuio polliceo sic porrigo do quoq; sponte

¶ Offero signis imolo vel sacrificio regit dñm cū actō. vñ. Deo pmitias frugū offera mus. Et iā signis polliceo. Iustin'. Cū ei auxilū obtulisset. Et signis obuio et hoc nūc cū me / te / se / nos / aut vos. Virg. Qui se venientib' vltro. Offert. Itē signis porrigo vñ ob uicio bonū vel malū. Virg. iōtrictā aciem venientib' offert. Sz signis do sponte. Lu cillus. viles ipsi hanc sibi molestiā offerant.

Perfero cum signat patioz quartū sibi poscit

Apporto quartū et ternū vel sub vice tēni

Altrum deposcit quartū simul ad pzeunte.

¶ Prefero signis patioz regit actm: vt pūlit multa incōmoda. Signis apporto regit actm et dñm: vt hieronim'. Frater ambrosi' tua mibi munuscula preferes deulig gmal et in quillimaggles.

**Pro narro reddo refero quartum atq; dñm
Vult solum renouo reno quoq; recensco quartum
Conuerto ascribo duplicē quartum in mediante
Pono inconsulto bel qñ reposito notabit
Tunc geminos quartos simul ad mediante reposcit.**

¶ Refero signis narro vel reddo regit dñm vel actm. Virg. Referas ergo hec et nun- Virgilius
cius ibis pelide. Idē. O mihi p̄teritos referat si iupiter annos. Signis reuocor qñ Idem
rursus fero regit solū actm. Virg. Remittit et p̄scos docuit celebrare penates. Sñr Virgilius
reuoco. Idē. Ille pedē referens et iuuatilis atq; ligat. Sñr recensco. Idē. Cogere do-
nec oues stabulis nūe: siq; referre iussit. Signis conuerto aut scribo regit duplicem
actm in mediante. Virg. Multa varusq; labor mutabilis euit: rettulit in melius. Virgilius.
Sñr ascribo. Suetonius. et in deorū nūerū hūc rettulit. Signis reposito regit duplicē Suetonius.
actm ad mediante. Quintilianus. Ad patrē arma nō rettulit. Signis in p̄bilationē Quintilianus
pono regit duplicē actm ad mediante. Idē. Rē ad matrē nō p̄stitit propinquos.

**Quado emergo signans similes sibi neccit
Casus/peruenio quartum siue in p̄eunte
Transeo bult quartū aut sextū cum p̄positiuo.**

¶ Quado signis idē qđ emergo flo vī p̄duco sileo sibi p̄neccit casus: vt ille enasit vī Cicero
doct. Cicero. An verebare ne nō putarem? illū natura potuisse improbi euadere
Signis id qđ puenio/ascedo vel ad difficultatē venio regit actm hac p̄pōne ad vī Virgilius
m. Virg. Quado ad summi fastigia culminis. Idē. Sed reuocare gradū superasq; Idem
euadere ad auram: hoc opus hoc labor est: in portū dei: tandē euasit. Signis id qđ
transseo/exeo/vel effugio regit actm siue abltm cū p̄pōne. Virg. Quadoq; celer rī-
pā irreuerabilis vnde. Quasi man⁹ vel e manib⁹ eorū.

**Me letum testoz signans poscit sibi ternum
Gratulor et quartū aut sextū cū p̄positiuo
Quando deo iunctū est bel dus ternum sibi solū
Postulat et signat bel supplico siue ago grates
Signat idem grator structurā et poscit eandē.**

¶ Gratulor: qđ est vbi testoz me letari felicitate alteri apud eū spm qđ affect⁹ est
felicitate alqñ apud meipm ob meā felicitatē regit dñm et actm vel abltm cū p̄pō-
ne p̄pter p̄sicta. Ualla. Gratulor tibi ob tuā preturā adeptā. Gratulor manibus
meis quib⁹ vt te p̄tingere datū est. Quintilianus. Nō efficit tñ infandū p̄tis reat⁹ m-
dignūq; discrimē: vt misera puella nō gratuletur sibi: qđ spm paup accusare iam
pōt: poet̄c nōnunq; p̄tereat dñm: vtq; cū fuerit p̄nomē. Quid in eplis. Gratulor
echaliā titulis accedere nostris. supplere pōt mhi/tibi vel nobis. Et interdū etiā
oratores. Quintilianus. in pastu cadaverū. Gratulemur iā qđ nulla ciuitas iā fame la-
borat subintellige nobis. Aliqñ gratulor sñt id qđ agere gr̄as vel supplicare: s; nō
ferē nū deo vel dñs. In eadē sñtione accipit grator: sed poet̄cū h̄storicūq; est.
Virg. Inueni germana viā/gratulare sororū: et eandē cū gratulor postulat. hoc p̄ce
p̄tū tam vāllē qđ spontū est.

**Intueor signās aiaduerto dato quarto
Punio sed signans quartū bult in p̄eunte**

¶ Animaduerto signis id qđ intueor vel cōsidero (autore et p̄pōtino) requit actm s-
ne p̄positione. Plaut⁹. Animaduerto hōiem subalbidū tremulū. Aliqñ sñt p̄-
pō: sed signat animaduertere est eius qui in alterum habet potestatem ordi-
ne

ac rite hoc est cū ad aduersione punire & postulat actū cū in. Sellius. Verebatur ne
nimia ira percussus in cū graui^r animaduerteret.

De constructione verborum impersonaliū.

**Est refert sic interq; est/cum est vtile signant
Vel spectat genitum post se poscūt/genitiuis
Exceptis ego nos tu vosq; sui vice quozū
Possessiuozū sextos poscunt muliebzis
His datur cuiā pro fixo intellige req;
Interdum fiunt hec personalia pze se
Et poscunt rectum/post se casus & eosdem
Que regere assoleant impersonalia sita**

**Hec vba impersonalia est/inter est/ & refert qñ vel est vtile vel spectat sñt regunt
gñm casum oim calualū. Exceptis gñis hoz pñonim ego nos tu vos & sui/ quozū
sumēd^o est abtūs casus feminini gñis suoz possessiuozū: & abtūs hui^r nois res pro
eoz substāciuo intelligitur. Sñt cōstruitur abtūs hui^r nois cuius/a/ū. Therētius
hoc patrū est. Cicero. Per magnū interit: q tpe heclire reddātur. Therē. Mea nī
hil refert dū potiar. Cicero. Scio qd mea interit qd aut vtriusq; nñm. Interdū ves
ro qec verba interit/refert/ & est sñt impersonalia & regūt ante se nñm casum & post
se eosdē casus qd regebāt impersonalia. Cicero ad curionē. Si qd esset qd nostra aus
eoz interesset. Therē. hoc patrū est cōsueiacere filiū suū sponte recte facere.**

**Hec ternum poscunt impersonalia cōstat
Accidit atq; placet licet et libet obrigit atq;
Congruit euenit et contingit sufficitq;
Conuenit incūbit vacat expedit addito pze stat
Obuenit atq; liquet patet us vsu venit adde
Hec fieri interdū vel personalia possunt
Et pze se rectum/post se cogitātq; datiuū.**

**Hec impersonalia super^o dicta regūt post se dñm. Et aliqñ sñt psonalia & regunt
an se nñm & post se dñm: vt hoc mali accidit mihi. Therē. Nescis qd mihi obrigit**

**Hec sextum beneficit malefit satis et fit agentem
Pze se deposcunt cum pzeposito pzeunite
Et post se ternum iungi poscunt patientem**

**Hec impersonalia beneficit/malefit/satis fit poscūt an se abtīm cū pzepone agentem
& post se dñm patientē: vt abs te beneficit mihi. Cicero. Videatis velim a te modo qd
fūnat et.**

**His pze sit patiens: quū impersonalia fiunt
Quartus: delectat iuuat atq; decet vel oportet
Pzeterit atq; latet fugit haud capit addito fallit
Post infinitiuūq; modum anteriora reposcūt.**

Therentius.
Cicero.
Therentius.
Cicero.
Cicero
Theren.

Theren.

Cicero.

**Interdum fiunt hec personalia rectum
Et pre se poscunt post se quartum quoque iungi.**

¶ Hec impersonalia delectat/uuat/decet/oporret: sicut hec preterit/latet/fugit: non capit/fallit poscunt autem se actum casum patientem. Et hec quatuor anteriora delectat/uuat/decet/oporret infinitum post se postulant: ut me delectat/uuat/decet/oporret scribere. Reliqua infinitum refugit: ut me preterit/latet/fugit: non capit/fallit quod agi: et signat idem quod ignoro vel sum immemor. Interdum tamen hec omnia personalia fieri possunt et regunt autem se nomen et post se actum: ut lectio delectat me. Tue lise me delectat. Virg. Non omnes arbuta uiuat. Ouidius. Ista decent humeros gestamina nros. Theren. Que assolent queque oportent signa omnia ad salutem hunc esse video eius dicta me fugiunt. ¶ Hec impersonalia uiuat/decet/latet/delectat/oporret regunt ante se actum locum et post infinitum modum: ut me uiuat legere. Theren. Facis ut te decet. Idem. Id nos facere oportet.

Virgilius
Ouidius.
Therentius.

**Hec penitet redet miseretque pudetque pigetque
Pre se deposcunt quartum recti vice post se
Vel genitiuum infinitum be modum vice quarti**

¶ Hec omnia impersonalia penitet/redet/miseret/pudet et piget regunt autem se actum locum et post se genitium vel infinitum modum loco acti: ut me redet vire vel viuere.

**Desinit et debet solet incipit atque potest vult
Infinitiuus quando modus additur illis
Impersonalis tum impersonalia fiunt
Infinitiuus sibi structuramque reposcunt
Quod si iungatur personalis modus illis
Infinitiuus tunc personalia fiunt.**

¶ Hec omnia desinit/debet/solet/incipit/potest et vult: iuncta infinitiuus impersonalis sunt impersonalia ut eorum infinitiuus instructionem poscunt: ut me incipit tedere vigilie/mihi desinit placere/te debet penitere facti illi solet tedere laborum/me incipit pigere facti. Quod si infinitiuus personalis iungat personalia efficiunt: ut ego desino indulgere deliciis.

**Pertinet et spectat simul attinet ad precurrente
Quartum deposcunt impersonalia post se
Nonnunquam fiunt hec personalia rectum.**

Et pre se poscunt post se quartum ad precurrente

¶ Pertinet/spectat et attinet regunt post se actum casum cum preponere ad precurrente: et nunquam desinit: ut attinet ad te istec curare. Theren. Nihil ad me attinet. Cicero ad thetinum. Que mihi in mentem veniebant queque ad te pertinere arbitrabar/exultauimus me ad te scribere oportere. Et nonnunquam hec sunt personalia et regunt autem se nomen casum et post se actum cum ad. Theren. Ea cures que nihil ad te attinent.

Theren.
Cicero.

**Sextum preposito preiuncto siue datiuum
Pre se verba petunt impersonalia vocis
Passiue/et post se quedam quoniamque datiuum
Aut ablatiuum cum preposito precurrente
Hos modo depascant sua personalia casus**

Et sine casu illo constant quandoque solute.

¶ Verba impersonalia passive vocis regit a se ablati cum prepositione: vel loco ablati dñi (autore sulpitio) vt a me vel mihi stat. Regit etiam iterdum post se dñm vt ablati cum prepositione si eorum impersonalia hos casus regat: vt a me vel mihi feruntur tibi. Marcialis. Nō hñ (crede mihi) seruo feruntur amico: a me vt mihi auditur abs te. A me stat in foro. Et a me vel mihi interdictū est tibi aqua et igni. Et aliquid sine casu absolute ponitur. Therē. Cum nemo obtrudi potest ad me. Idē. Quid agit stat

A multis actus fieri cum significatur

Atque ignorantur multi tunc sumere vocis

Passive debes impersonale venisse.

¶ Quā aliquid actus significatur a multis fieri et ignoratur aliis multi: tunc sumendum est impersonale passive vocis. Horatius. Iliacos intra muros pugnare extra. Virg. itur in anti quam siluā. Ouidius. Viuitur ex raptu nō hospes ab hospite tur. Therē. Et ne referat forma.

Quartum infinitus pre se modus expedit addi

Atque sui verbi casus post se petit omnes

Impersonalis tamen infinitus habebit

Pre se et post se omnes casus quos vult sibi verbū

¶ Infinitus modus regit ante se actum casum: et post se vult omnes casus quos habet a quo deducit. Therē. Nūc me hospite liris sequi: quod hic mihi sit facile aliorum exempla promouet. Infinitus tamen impersonaliū regit a se et post se eos casus quos habet a quibus deducitur: vt a me satisfactū nō est tibi/ p̄dolet animo.

Verba soluta istec impersonalia dicat

Fulminat et ruit pluit et tonat atque choruscet

Grandinat atque gelat noctescit iunge die scit

Addas luce scit tempescit diluculas cit

Horum dant aliqui rectum (quandoque) quibusdā

Et quartum/sextoque pluit sic linius addit

¶ Hec verba impersonalia fulminat/ruit/pluit/tonat/choruscet/grandinat/gelascit/noctescit/diescit/lucescit/repescit/diluculas cit dñr absoluta: hoc est sine supposito et appposito constare potest. Adhuc tamen aliqui nō quibusdā storū: et etiam actum. Sulpitius. Jupiter pluit lapides/fulminat turres/grandinat segites. Ualla. Et nūc dicamus deus pluit carnē/pluit manna/pluit escā. Propheta. Pluit super peccatores lapides ignis. Stacius in thebaide. Saxa pluit. Linus. Nunciatur est in albino lapidibus pluisse.

De subauditione nri et verbi.

Verborum prime persone siue secunde

Expimitur rectus ratio/at plerūque tacetur

Significatio nri vel quum discretio fiat

¶ Cū habet prime aut secunde persone rarissime exprimitur nri: sed vt plurimū reticetur/ quod huiusmodi nri est certus: qualis ego nos/ tu et vos: nisi ad discretionē vel significationē denotandā. Est autem discretio quū actus verbi attribuitur alicui cū discretionē et exclusionē aliorum: vt ego id effectū quasi dicerem nullus alius. Virgilius.

Marcialis.
Therentius.
Idem.

Horatius
Virgilius
Ouidius.
Therentius

Sulpitius.
Ualla.
David.
Stacius.
Linus

Tu mihi quodcumque hoc regni tu sceptrum: louemur cōmīas. Tu quasi diceret et non ali^o. Signis est cū act^o hōi attribuitur alicui cū excellētia. Virg. Ast ego quid uis mōdo regna iouisq^{ue}. Et foror et cōsūx vna cū gente tot annos. Bella gero/hec uno: paulo ante querēsse victā a trolanis dixit/ pallas ne exire dāsem argius potuit ast ego: quasi diceret q^{ue} excellētior sum pallade hostes super arc nequeo. Et huiusmodi nūc cū quadā arrogātia proferuntur.

Virgilius
Idem.

Verborū ad solos hoīes quorū attinet actus

Exprimitur rectus raro ac plerumq^{ue} tacetur

Post propria auctorum nōnunq^{ue} et verba tacentur

¶ Cū hōis quorū act^o ad solos hoīes attinet rarissime exprimitur nūc immo rectetur vt plurimū: vt aūt ferūt/dicūt/asserūt/inquūt. &c. in his et similib^{us} subaudiē hōis. Et rursus propria nōia auctōrū ip̄a hōa reticētur nōnunq^{ue}. vt vnde boet^{ius}. De q^{uo} virgilius subauditur dicit/loquitur/scribit. &c.

De constructione nōim locoꝝum.

Que perstare loco designant omnia verba

Post se coniungi sextum/quartum ve reposcūt

Pro vario sensu coniuncto prepositiuo.

¶ Oīa hōa signīa permanentiā in loco regūt abltm vel actm p̄dicta (p̄ varietate sensus) p̄pōne. Therē. Audui eū esse in asia. Idē. Apud forū e dāuo audiui. 3^a Therentius eieci^{us} est apud andrū in iulā. Et ad hoc p̄ceptū reduci p̄nt fere oēs p̄pōnes: vt fui cū patre vel apud patrē. habito ante/cis/citra/post/vltra/secus/iuxta forū. Cōstituti sunt vigiles circa/extra/intra muros vrbis/cōtra incursionē hostiū. Sol^{us} q̄a bitat siue absq^{ue} procul a cōmunitate viciniōrū: sic de aliis.

Therentius
Idem.

Urbis vel pagi propriū si verba sequatur

Que prestare loco signant pone id genitiuo

Aduerbi in moꝝem: si p̄ime siue secunde

flexute fuerit sic singulari variatum

Duntaxat nūero/sin terne aut sit variatum.

Plurali tantū propriū tunc pone datiuo.

Sed metri causa licet vsurpare poetis

Pro terno sextum casum quandoq^{ue} licēter.

¶ Propria nōim vrbū vel pagorū sequūt hōa signīa p̄manentīā in loco: si p̄ime aut scē declinatiois fuerint: singulari tñ declinata in drō aduerbiali p̄pōnetur: vt padue et mediolani sui. Salu. hēc vbi roma cōp̄ta sunt. Therē. Ea habi^{ta} sabarrhodi. Sin tētic declinatiois fuerint aut p̄r tñ declinata in drō aduerbia Theren^{tius}. tūc ponitur: vt dū^m augustū^m carthagini natus fuit. Cicero floruit athēnis. Sel^{lus} lūis. Socrates athēnis dānatus est.

Salustius;
Theren.
Sallus.

Post se verba petunt quartum in siue ad p̄cēte

Ad loca que motum signant quem sepe poete

In ternum mutant gr̄corū moꝝe licēter

Iuncta ad et in seruant structurā plurima eandē

Theren.

Uirgilius.
Idem.

¶ Oia hba signtia motu ad locū regūt post se actū casum p̄cedite hac p̄pōne ad vel in. Et interdū verius postposita: vt eo ad forū / forū / vel forū verius p̄ficiscor in galliā. Theren. In aliā p̄fectus est. Sū cōstruuntur hba cōposita cū ad in: vt ad lūm applicuit. Infero merces in italiā: poete tñ licēter hūc actū in dñm sep̄ mutant. Uirg. Et tandē in boicis tumarū illabitur oris. i. ad oras. Idē. Inferretis de oslatio genus vnde latinū. i. in latinū.

Urbis vel pagi propriū si verba sequatur

Ad loca que motum signant / id ponito quarto

Aduerbi in mozem: & cū p̄positiuo aliquando

Cicero.

¶ Propria uoia vrbū vel pagorū si sequātur hba signtia motu ad locū in actō casu aduerbialiter poni debēt: vt eo patauit. Cicero. Puidie idus octobris athenas venimus coccyā bellissime nauigauim⁹ / hora quarta brādusū venim⁹. aliqui tñ (z rari) p̄pō illis additur. Cicero de senectute. Adolecētiul⁹ mīles p̄fect⁹ sum ad cōpiā: & q̄nto anno post ad tarentū questor.

Que remouere loco signant poscunt sibi verba

Casum ablatiuum cum p̄posito p̄cedente.

Therentius.

¶ Oia hba signtia remotionē de loco regūt ablatū cū p̄pōne p̄cedite: vt discedo ab vrbe a mago abs tuto / discēdo de monte. Theren. Mulier que p̄migravit ex andro hūc vicinie.

Urbis vel pagi propriū si verba sequatur

Que remouere loco signant / id ponito sexto

Aduerbi in mozem / & cū p̄positiuo aliquando.

Cicero
Idem.

¶ Propria vrbū vel pagorū si sequātur hba signtia remotionē de loco ponētur i ablatiuo: vt venio roma / bononia. Aliqñ tñ p̄pō illis additur p̄pō in ablatō. Cice. Quo vt veni hostē ab antiochia recessisse cognoui. Idē. Ut ab athenis supra malas i bo etiam irent.

Rus domus exposcunt constructurā propriorū

In cunctis casibus / sed miliciam quoq; bellum

In humus in genito tantū at quarto quoq; sexto

P̄iungi semper sibi poscunt p̄positiuum.

Therentius
Idem
Salustius.
Therentius.
Salustius.
Theren.

¶ Hec nota rus et dom⁹ p̄priorū noim p̄structionē exposcūt in oib⁹ casib⁹. Theren. Ruri me cōtineo Idē. Rus eo ibi me macerabo. Idē. Ecce sūt video rure redemptem senē. Salu. Domi milicieq; boni mores colebātur. Theren. Penates hūc salutū domū diuertat. Domo reuertor. Sed hec nota milicia hum⁹ hanc p̄structionē in gto tñ postulat. Salusti. humi req̄scere. Idē. domi milicieq; rē. Theren. In miliciā p̄ficisci gnati cōpulsit. Salusti. p̄atherū arbitrio belli milicieq; respublica agitabatur. hora. Nā p̄mis vrbis belliplacuisse domiq;

P̄posita exposcunt hunc (pulchre) cōpositura

Casum nōnunq; quem poscunt appositura.

Uirgilius

¶ P̄pōnes in cōpōne nōnunq; casum postulat quē in appositione: vt adeo vrbē meo grātā. Uirg. Quāntis multa meis exiret victima ceptis.

¶ De modo respondendi.

Quo casu querens rogitat respōde in eodem.

**Sed si per cuius possessiuum rogitarit
Vel genitum quis qui respondebis genit tuo
Per possessiuum ut quum responderis in quo
Quem verbum querens poscit responde in eodem.**

¶ Qñ sit interrogatio respondendū est per eundē casum p quē interrogatio fit: vt si rogetur/que queris? Rñdere potes te vel Johanne. Sed qñ sit interrogatio per hoc possessiuū cuius/cui/cuius vel gñm huius interrogatū de/que/ qñ. p gñm est respondendū: vt si queratur. Cuiū vel cuius est hoc pec? respōderi pōt patris vel melibet. Nisi qñ respōsio fiat per possessiuū: tūc enī respōdebis in eodē casu quē verbum interrogas post se regit: vt si querat. Cuiū vel cuius est hoc alia? Respōdeas meū/ tuū/ suū/ vel fraternū. Cur? vel cuiā inter est? Mea/ tua/ sua.

Quando regit varios casus verbum per eundem

Casum tunc semper non respondere teneris

Sed quandoq; alium quem verbum vult sibi iungi.

¶ Sed qñ verbum interrogans regit post se varios casus/ nō requiritur vt per eundem casum respōdeas: sed interdū p aliū casum quē verbum post se regit: vt si queratur. Cui? criminis est accusat? Furti ne an homicidii? Respōdeas neutro vel de neutro: nō aut neutro. Quātiemisti hūc equū? Viginti milibus/ nō aut viginti milibus.

De blu et constructione gerundiorū.

De blu gerundii in di.

Infinitiuū sensus quando immediate

Post substantiuum comitatur non animatum

Infinitiuū sensum in di pone gerundo

Et quandoq; modo coniunctiuo vt preeunte.

¶ Qñ sensus infinitiuū modi immediate sequitur post nomē substantiuū inanimatum in gerundio in di ponitur: vt amor dicēdi/ cupiditas habēdi/ studiū legendi/ locus cognoscēdi. Et aliqñ in consuetuō modo. Theren. Sed ea grātia simulauit vos vt pertēreim. Idē. Ita ne obstinate operam dat vt me a gliccio abstrahat. Therentius. Idem.

Infinitiuū sensus quando immediate

Que genitum poscunt post adiectiuū sequatur

Infinitiuū sensum in di pone gerundo

Et quandoq; coniunctiuo vt preeunte.

¶ Qñ sensus infinitiuū modi immediate sequitur noia adiectiuū q gñm regit ponitur in gerundio in di. Et qñq; in pñctiuo modo vt preeunte. Therē. Quā cupida erā huc redeūdi. Ille est audius lucrādi/ vel vt lucretur. Cyrillus ad dñm augusti: nū in quadā ep̃la. formandi vocem nullatenus cōpos eram. Therentius. Cyrillus.

Cum sensus geniti presentis participantis

Post quoduis nomen substantiuum comitatur

Vel genito hunc ponas verbalis/ di be gerundo.

¶ Qñ sensus geniti casus participii pñtis r̃ptis seq̃tur post quodcūq; substantiuū ponitur indifferēter/ vel in gerundio in di vel in gñō nominis. Verbalis: vt princeps

Whittin. De concin.

D.i.

Cicero.

pingendi vel picture appelles. Virgilius. Pater ipse colendi. Cicero de dicendi arte.

De usu gerundii in dum.

Infinitivi sensus quando rationem

Subsequitur casum qui declarat rationis

Infinitivi sensum in dum pone gerundum

Ad preceunte vel ob propter raro in simul ante

Et quandoque modo coniunctivo ut preceunte.

Therent.

Valla.

Virgilius.

Cicero.

Therent.

¶ Quoniam sensus infinitivi sequitur orationem declarans causam orationis gerundium in dum ponitur hac prepositione ad praefixa et aliquando ob vel propter et aliquando rari in etate. Therent. Dicam tibi ut satis sit ad egendum vereor. Valla. Ego venio ob vel propter te redimendum. Vaso ad vel in capiendum hostem. Virg. Namque antedominandum menses tollit alios. Et aliquando ille sensus infinitivi in praefixo modo (hac praefixione ut praefixa) ponitur. Cicero. Scio te omnia facturum ut nobiscum praesentibus sis. Therent. puelle hec ad omnia ut lauet adhortor.

Post curo inando loco sic conduco habeoque

Pro debet sine preposito dum pone gerundum.

Valla.

Virgilius.

¶ Post hec verba curo/inando/loco. habeo/pro debeo sumptum/gerundium in dum sine prepositione se usurpat auctores: ut sepulcrum faciendum locabatur/columina faciendum condurabatur/gladia torques ut rapiendos mandabat/lapides faciendos curabat: polandos eos magis quam puniendos habui. hec valla. Virg. Treitio regi furti mandarat alendum.

In dum per pulchre licet usurpare gerundum

Impersonale est sibi coniuncto loco oportet

Cerno et ponetur vox que recti esse videtur

Et quandoque habeo ponetur sub vice oportet

Vel rus participas/bel dus cum sum sibi iuncto

Therentius

Cicero

Idem.

Valla.

Quintilianus

¶ Loco huiusmodi oportet per pulchre usurpare et gerundium in dum cum hoc verbo impersonali sibi adiuncto: et dictio quae videtur esse nomen casus ponitur in praesentis. Therent. Alieno more vivendum est mihi. Et aliquando loco oportet usurpatur habeo/es. Sicut participium tam prout est posterioris futuri. Cicero. ad lentulum. Tandem habeo polliceri. Idem in catone maiori. Neque eos solum convenire habeo quos videt sed etiam quos audit. Quod ut valla interpretatur id est quod pollicendum et conveniendum est mihi: vel convenire me oportet. Quintilianus. Per quod sepe iteras: per quod itur? cras. et per quod ire oporteret. Quintilianus. Non scit preceptor eorum quae emendanda erant dissimulatores. quae emendari oportuit.

Inter preiuncta licet usurpare gerundum

In dum per pulchre nonnunquam sub vice recti.

Casus/atque sui verbi quum aut dum preceunte

Participas vel in ens/praeiuncto in do de gerundum

Quartum aut verbalis/similis vel nominis: inter

Preiuncta/aut sextum cum preposito preceunte

¶ Loco nomen casus et huiusmodi adverbio dum aut quum praefixa et misse usurpare et gerundium in dum praefixa hac prepositione inter. Virg. Et inter agendum occurrere capio (cor nu fert ille) cauto hoc est dum vel quum agas. Aliquando etiam gerundium in do preiuncta hac prepositione in. Et aliquando cum inter vel absque cum in nominis

verbatis aut alterius nota simile: vt inter consultandū / in cōsultando / inter consul-
tationes vel consilia / in cōsultatione vel cōsilio. hec valla.

Infinitiuū nunq̃ sed iunge gerundum

In dum post verbum requiescere siue mouere

Vel vocitare notans / post flagitor et paror horroz

Infinitiuum ponas in dum be gerundum.

¶ Post h̄ba signia descendere / mouere vel vocare / infinitiui modus nōq̃ usurpatur
sed semp gerundū in dū: vt vocant te ad currendū nō aut currere. Sto ad predan-
dum nō aut predari / sedeo ad audiendū nō aut audire. Eo ad videndū nō aut vi-
dere. Sed post hec flagitor / paror / horroz. Indifferēter infinitiui modū vel gerun-
dū in dū usurpari pōt: vt flagitor respondere vel ad respondendū / sum parat⁹ scri-
bere vel ad scribendū / horroz studere vel ad studendū. hec valla. Et quāq̃ Virg. *Uirg.*
lausdicat. Qm̄ cōuenimus ambo. Tu calamos inflare leues: ego dicere h̄lus. In so-
luta tñ oratione infinitiui huiusmodi nō est usurpādu. Nētri enī causa infinitiui
loco gerūdi licēter usurpat grecor more q̃ gerūdu caret: vt alibi. Et si tā⁹ amor
calus cognoscere nostros. pro cognoscēdi posuit cognoscere.

Infinitiuum desisto desino cesso

Post se cōiungi poscūt nunquāq̃ gerundū

¶ Per h̄ba desisto / desino / cesso infinitiui nūq̃ gerundū in dū post se subiungi
postulāt: vt desistas vel desinas lachrimari / nō aut ad lachrimandū. Therentius. *Therentius.*
Lucescit / cur cesso pulsare hostiū vicini.

De usu gerundi i in do

Sensus participi presentis quum sine fixo.

Est situs et sensus cuiusq̃ prepositoꝝum

Istozum preit in / vel ab / ex / e / de / simul a / cum

In do participi sensum tu pone gerundo

Prepositis istis simul omīssis aliquando

¶ Qm̄ sensus participi p̄ntis t̄p̄s sine adiectiui subiecto est sitis precedēte sensu
cuiusq̃ istarū prepositionū. In a / ab / de / e / ex / aut cū. Ille sensus participi in gerū-
dio in do ponet: istis prepositionib⁹ prepositis / aliqñ vero omīssis. Theren. In ap-
parādo totū hunc p̄sumit diem. Salust. Cesar dādo subleuādo: cat̄o nihil lar-
gendo / gloriā adeptus est. Plinius minor. Sermonib⁹ diem trāfigebat / quum a
scribēdo vacaret. Cicero. Ab eundo fact⁹ est sanus. Idē. Quid cogitas eundo i cpy-
rum: obur⁹ est ebēdonimis. Therē. Putāt id fieri ex assentādo. Quintilia. Sed
ratio recte scribēdi ista cū eloquendo est. Theren. Ambulādo sum defessus. *Therentius.*
Salustius.
Plinius minor
Cicero.
Theren.
Quintilianus.
Therentius.

Infinitiui sensus post verba precādi

Quando subsequitur / non in do pone gerundo

Infinitiui sensum / sed pone modo illū

In coniunctiuo precunte vt sine remoto

Ac infinito (quod rarius est) aliquando

¶ Qm̄ sensus infinitiui modi sequit h̄ba q̃ p̄cari v̄ozare sign. Ille sensus infinitiui
nō in gerūdio i do / vt quidā ignari cōsueꝛe / sed in p̄iunctiuo mō (hac p̄iunctione vt p̄-
unte ⁊ aliqñ omīssis) ponit. Cicero. Peto vt honous mei causa cū expeditas. Idē.
ad acclū. Abste peto efficias vt his cōmendationez hāc intelligat tibi aduimēto
iussit. ⁊ q̃q̃q̃z rari⁹ infinitiui mō poni pōt. Gel. Nereia maris te obsecro pacē dare

**Sum pulchre iunctum cum do quandoq; gerūdo
Infinitivi sensum possumq; notabit
Soluendo non sum signat non solvere possum.**

Quintilianus.
Valla.
Cicero.

¶ Serundū in do cū hoc vbo sum sibi adiecto sūt idē qđ possum cū infinitivo ver-
bi. Quinti. Placeam⁹ nobis lz fortuna nra pater paup soluedo nō sumus. Soluere
nō possum⁹. hec valla. Cicero eplaru tercio. Que soluēdi ciuitates nō essent.

**¶ De declinatione et regimine gerun-
diorum actiue sumptorum.**

**Actiue di/dū/do: sumpta gerundia tantum
Singulari genito quarto et sexto variantur
Atq; sui verbi casus post se flagitabunt
Et sine casu vilo sita sunt quandoq; solute.**

Therentius.

¶ Gerundia in di/dū/do: actiue sumpta: in gēto actō et abltō singularibus dūtarat
sunt variata: vt nō caret/gtō vidēdi/dō caret/actō vidēdi/vetō caret/ablarino
videndo. Et eos casus quos sua vba regūt post se poscūt: vt datur mihi potestas
abdicādi te predus. Et aliqñ absolute ponūtur: vt apud Therentiū. Ego vapula-
do/ilic verberādo vsq; ambo defessūmus.

**¶ De declinatione et vsu gerūdiorū passiuiorū.
Di dū do interdū sunt sumpta gerūdia pulchre.
Passiue/que tunc flectūtur posterioris
More futuri participi/quadrareq; debent
In genere et numero cū subiūctis sibi fixis
Fixa sed in casu debent quadrare gerundis
In constructura sunt actiue resoluta.**

Valla.

¶ Gerūdia in di/dū/do: oinate interdū passiue sumūtur: et declīnātur more parti-
cipii posterioris futuri: vt nō amandus/da/dū. gēto amādi/de/di. rē. et in gñe et nūe-
ro quadrare debēt cū subiūctis substantiis. In casu tñ ipa substantia cū gerundis
coherere debēt: vt delectatio fruendi pncipat⁹/fruende. puincia/fruendi impe-
riū. Polestia educandorū filiorū/locādarū filiarū/colendorū prediorū. Exēpla de
gerūdio in dū. Eo ad saluandū fratrem/saluandā sororē/saluandū fidus/ ad saluā-
dos fratres salutādas sorores/salutāda sidera. Exēpla de gerūdio in do. Occupa-
tus sum in arādo agro/collanda filia/emēdo predio/in arandis agris/collandis fi-
liabus/emendis prediis. hec valla. ¶ Et in cōstructione actiua resolu debēt sic: de-
lectatio fruendi pncipatu/prouincia/predio. Polestia educādi filios/collocandis fi-
liis/colendis predia. illic de ceteris.

**Quum recto aut terno sunt sumpta gerūdia fixis
Coniunctis quadrant genere casu numeroq;
Est rectus per dum/per doq; aliqñ gerundū
Est ternus per dum constructura resolutus.**

¶ Quā gerūdia in nō vel in dō locātur. In casu/gñe et nūero cū adiectis substanti-
is puenire debēt: vt apud Virgiliū. Volūda dies euannit vitro. Et nūis dupli-
citer resolu pōt. Aliqñ in gerundis in dē: vt in illo Therē. Mos gerūdus est talis.

qđ sic resoluitur / mihi morē gerendū est thaidi. Idē alibi. Mihi molendū est haberi Idem:
de cōpedis. i. mihi habendū est cōpedes. Aliqñ in gerūdīo in dō: vt in illo Virgiliū: Virgilius
no. Voluēda dies en attulit vltro: qđ resoluit dies voluēda. i. voluēdo: vel dū voluit
tur. Sfr anni voluēdi tacito nos edūt / hoc est anni in voluēdo / vel tps reuolutio
nes edūt dñs gerūdīp gerūdīū in dū tñ resolui debet: vt in illo therētiano. Natū
me credo ferendis miseris: qđ sic resoluitur / natū me credo ad ferendū miseris.

Casibus adiunctis nullis quandoq; solute

Passiue sunt in dum doq; gerundia sumpta.

Flexaq; sunt tantū genito / quarto / quoq; sexto

Di sumptū raro est passiue: sed preeunte bt

Est modus illius cōiunctiuus vice sumptus.

C Gerūdīa in dū r. dō passiue sumpta: aliqñ (nullis adiunctis sibi casib⁹) absolute po Salustius.
nūtur. Salustius. Pauca supra repetā quo ad cognoscendū ola illustria magis ma. Virgilius
gilis in aperto sint: hoc est cognoscātur. Alitur vītū crescitq; tegēdo. Idē. Egredit Idem.
q; medēdo: hoc dū tegit r medet. Gerundū in dī aliqñ (s; rarius) passiue sumitur: Iustinus.
vt apud Iustinū de regio puerolibro. xvii. Athenas quoq; erudiendi grā missus / Idem
hoc est vt erudiat. Idē in plogopmi libri. Qd ad te impator antonine nō tā co
gnoscedi cū emendandi causa trāsmisi: hoc est vt cognoscatur r emēdatur vltatt: Ualla.
us tñ (vt valle et aliis placet) loco illi gerūdīū in dī vīrpatur pīctū mod⁹ passi
ue vocis: vt hec vrbis est in piculo vt capiatur. Neq; rationē vllā video quā gerun
dū in dī hoc in loco vsur pari posset (qre enī pace qđ vallēsis aliorūq; fiat) nō l; di
cere. Merces huc appozitur: veniendi gratia. Itē hec mulier ad nubēdi maturi
tatē puenit: qm oēs grāmatice hmoi passius r alia cū gerūdīs inflectāt. S; hec las
periora iustit exempla vallam latuisse arbitror.

Quando relatiuum sequitur post ipsa gerunda

Actiue et nunq; passiue ea sumere debes

C Qñ post ipsa gerūdīa relatiuū seqtur nunq; passiue sed semp actiue (autore val
la) sumi debet: vt hic dies attulit mīrū dicēdi ea q velle / nō aut dicēdorū eorum
que velle.

De vsu supinorum.

Quando post verbū vel participale gerundū

Ad loca quod motū signat / sensus comitatur

Infinitiu: hunc tu pone priore supino

In dum (si libeat) ponas illū ve gerūdo

Et quādoq; modo cōiunctiuo bt preeunte

Atq; aliqñ prioris participante futuri.

C Qñ sensus infinitiu modī seqtur post vrbū / participiū vel gerundū / qđ motū ad Therentius
locū sīgt ponetur in priore supino vel in gerūdīo in dū / aliqñ in pīcipio poris futuri. Idem.
ri. aliqñ in pīctio modō pīctū hac pīctio ne vt. Teren. Penates salutatum bt. Cicero.
uertar. Idē. Cīr o me accusatū aduenit. Cicero. Qd ad antonīū audiendū venist. Virgilius
Theren. Per carro ad fossū vrbicā sibi ola hec. Virg. Si paritūris abis.

Interdum liceat prius vsurpare supinum

Post verbū inc' udēs in se motum latitantem

Vt loco doq; datur / cū cōpositis voco mitto.

C Licet nonnunq; vsurpare prius supinū post verba latēse motū in se includētis

Whittin. de concin.

D. iii.

Therentius.
Horatius.
Theren.
Idem

qualia sunt do et ei⁹ passus baris vel dare loco colloco et voco et mitto et cōposit⁹.
vt inuoco/admitto. Theren. Cū filiū hūc nuptū do. Idē. Datur ne illa hodie Pam
philo nuptū. Horati⁹ in arte. Spectatū admissū rīsum teneatis amici. Theren. Si
qñ illa dicet phedriam inromittam⁹ p̄mellatū: tu pampylū cantatū puocemus
dic. Idem. Alibi vt potui virginē nuptū collocaui.

Infinitiui sensus quando immediate

Post adiecta bilis vel ilis finita sequatur

Post be gradus mediū neutrum genus et supantis

Hunc sensum ponas in posteriore supino.

Therentius
Virgilius.
Theren.
Salustius.

¶ Quā sensus infinitiui immediate sequitur nola adiectiua in illis vel bilis finita; vel
neutrū gen⁹. Cōparatiui aut suplatiui grad⁹ pone et posteriori supino. Theren. Nō
est facile expurgati. Virg. In breuis et syrtis virget miserabile visū. Theren. Nūq̃
facili⁹ factū. Salusti⁹. Optimū factū credēs exercitū augeri.

Post adiectiua hec licet vsurpare supinū

Posterior dignus/mirandus/mirus/acerbus/

Lucidus/obscurus/clarus sic perspicuusq;

Obscenus/turpis/iocundus/periculosus

Abstrusus/sedus/rarus/pulchrum atq; salubre

¶ Posterior⁹ supinū vsurpatur post hec adiectiua superi⁹ dicta: vt dignū annotatū/
mirandū vel mirā auditū/acerbū aspectū/lucidū intellectū/obscurū cognitū clarū
p̄cepū/ū/p̄spiciū iudicatū/obscenū vel turpe dictū/iocundū memoratū/periculosū
factū/abstrusū/sedū vel pulchrū visū/salubre potū.

Deq; loco motum que signant verba supinū

Posterior nūq̃ rogitant in do be gerundum

Post se: sed semper nomen verbale aliud be

Quod simile est nomē cum preposito p̄eunte.

Ualla:

¶ Verba signantia motū de loco nūq̃ volūt posteri⁹ supinū vel gerundū in do/vt qdā
impitī cēsuere/et nomē vbale vel aliud nomē sibi p̄fixa p̄pone(autore valla) vt re
deo a venatiōe: nō aut venatū vel venādo/redeo a cena nō enī cenatū aut cenādo.

De vsu participii et venustate.

Vinis de causis inuentū participans est

Vel sermo vt breuior fiat dilucidiorq;

Quādo excludatur coniunctio siue relatiū

Aut aduerbū/vel quod sit quandoq; necesse

Ut per participiās habeas exprimere quedā

Que vetitat dici p̄ verbum sermo latinus.

¶ Participiū duab⁹ de causis iunctū fuit: q̃ma vt ofo est breuior dilucidiorq; om̃e
sio relatiuis aduerbiis et p̄iunctionib⁹. Sc̃ba. p̄pter necessitatē: q̃ aliqui sibi necesse
vt quedā p̄ participiā p̄ferantur que p̄ verbu dicinon sinit latinitas.

De exclusionē coniunctionis copulatiue.

Depulchre verbi pro tēpore sepe futuro

Sumere sum possis et participale futurum.

¶ Participiū futuri tpsis cū hoc vbo sum/es/sui. ppulchre nōnunq̃ sumi pōt p futuro tpe vbi: vt cū dico p̃tinuo huc veniet: pulchre dī cōtinuo est. ṽturus.

Quum duo verba simul coniunctio copula iungit

Excludi poterit coniunctio sepe venuste.

Alterutro verbo mutato in participale

¶ Quū duo vba p coniunctionē copulat. nā cōnectunt omīssa p̃fectione copulante. na alterutrū illoꝝ vborū venuste in participiū sepi cōmutari pōt: vt si dicā viuit & valet. Venisti? dī viues valet: vel valens viuit.

De exclusionē quāq̃ nisi cū similibus.

Quū verbū p̃eunt nisi quāq̃ consimilesq̃

Pulchre in participans verbū mutare licebit

Omissis illis simul expressis aliquando.

¶ Quā vbi p̃cedūt nisi quāq̃ / & p̃fecto: vt Quis licet / tamen. Illud vbi in p̃ticipiō pulchre cōmutare licebit: omīssis p̃dictis quāq̃ nisi. &c. Et etiā aliqñ exp̃ssis: vt si dicā. Nō credā tibi quāq̃ iures: pulchre. Nō credā tibi iurāti: vel quāq̃ iuranti. Cicero. Et qñ tu (nisi p̃fecta re) de me nunq̃ quieuit.

Cicero.

De exclusionē relatiui.

Verbum in participans tu commutare relati

Ornate poteris subtracto sepe relato.

¶ Verbū relatiuū sepe in participiū (omīssio relatiui) pulchre cōuertit pōt: vt q̃ consentiāt & q̃ agūt pari pena puniuntur. Ornate dicas. Cōsentientes & agētes pari pena puniuntur.

De exclusionē dum & quum. &c.

Exclusis postq̃ dum / genus id reliquisq̃.

Hec comitans verbū vertans in participale.

¶ Verbū sequēs hec postq̃ / dū / quū / & id genus reliquū: vt simulat postubi vt & ubi p postq̃ sumpta. Aliqñ in participiū istis omīssis ornate cōuertit pōt: vt postq̃ cōfeceris negocia huc redito. ornate. Cōfectione negotiis huc redito. Thers. Id ad Thersitius. ueniēs cū equidē stomachabar. i. dum aduenire.

De constructione participiorum.

Quū nomen iunctū / aut pronomē participatī

A nullo regitur / sexto illud pone soluto

¶ Quā nomē vel p̃nomē p̃ticipio p̃fectū a nulla p̃epōne regitur: cū illud nomē vel p̃nomē in abltō absoluto ponit: vt orto sole ap̃t̃ est dies. Et iste abltus a q̃busdā septim? dī. A quibūdā abltis in designatione p̃sequēte vel sequele: q̃ alteratio post eā sequi designatur: sine qua sensus claudicat: vt orto sole: nō est plen? señsa nisi addatur: ap̃ertus est dies / vel simile.

Prænomē tu sexto / aut pronomē pone soluto

Intellecto non exp̃ello participante

Ens: quod nunc abolet p̃risco obltate minoꝝ

Paccianus.
Virgilius.

C Nomen vel pronomen quicquid in ablativo absoluto ponitur: quod participium non exprimitur seu intel-
ligitur: illud est participium huiusmodi ubi sum: quod (auctore pulciatano in minore) indicantia
quatuor est. Virg. Te duces qua manet scelus vestigia nostrum intelligit ente. Theret.
De impulsore hoc non fecit. Idem. Quibus res salua et perdita prosum.

Cuncta gerundina participantia siue supina
Quos sua verba regunt omnes poscunt sibi casus
Posterius struitur passiuo more supinum
Quamquam ex actiuo verbo descendere fertur

C Oia gerundina/participantia et supina omnes casus post se regere possunt quod ubi a quod de
ducuntur propter posterius supinum: quod ab actiuo descendat: passiuum tamen constructione sequitur

De aduerbioz et interiectionum constructione.

Temporis atque loci sic quanti aduerbia poscunt
Subiungi pulchre casum post se genitiuum
Postridie pridie quarto des vel genitiuo

Therentius.
Idem.
Cicero
Linnus
Ualla.

C Aduerbia et interiectiones post se aliqui casus accipiunt: ut aduerbia: quedam temporis
loci et quantitatis quod genitiui regunt: ut nunc dierum. Theret. Quod genitiui asportabit certum est
prosequi. Idem. Nec satis cause ad obuium adducit. Pridie tamen et postridie actiuum vel genitiuum pos-
cunt. Cicero in primo inuentuarius. Pridie kalendas Ianuarias. Linnus libro. vi. Postri-
die idem. Ualla. Pridie illi dies et pudie nonarum decembris.

Ducta a prepositis mediū gradus et superantis
Quartū (ultra propriā structurā) aduerbia poscunt

Cicero
Salustius.

C Aduerbia comparatiui et superlatiui gradus quod a prepositionibus veniunt (ultra comparatiui et su-
perlatiui constructione) seruiunt actiui. Cicero ad octauum. Cuius proprii vide mouere
tur. Salustius in iugurtha. Proxime hispania mauri sunt.

Propius exposcit nunc quartū nuncque dñm.

C Propius aliqui actiuum/aliqui dñm poscit. Virg. Propius vbi armenta tenerent.

Ecce petit rectū/en nūc quartū/nunc quoque rectū

Quintū deposcūt heus ah sic bah simul ohe

Hem proh nūc quarto iunguntur: nūc quoque qnto

Heu pulchre poscit nunc rectū: nunc quoque quartū.

Virgilius
Quintilianus.
Salustius.
Iuuenalis.
Theren.
Idem.

C Ecce solius modo iungitur. Virg. Deus ecce deus. En siue indiget siue exprobetur modo aut
actio iungitur. Quintilianus. En probitas. Iuuenalis. En habitus. Virg. En quatuor aras. Heus
ah/bah/ et ohe recto tantummodo iungunt. hem/proh nunc actio/nunc recto iunguntur.
Theret. Proh dei fide. Idem. Proh iumme iupit. Idem. hem scelera. Idem. hem astuti-
as. heu nunc modo nunc actio iungitur. Virg. hem pietas. Theret. hem me miserum.

Hei terno et recto/beh soli iungito terno

Diungas recto/nunc quarto nunc quoque quinto

Virgilius.
Theren.
Cicero.
Virgilius

C heu recto/aliqui modo iungitur. Virg. heu mihi qualis erat. Theret. heu misera. O ante
modo/actio aut recto iungi potest. Cicero O nox illa. Virg. O regina nona. Idem. O fortuna
tos nimis bona si sua nocuit agricolas.

De ordine constructionis.

Quinque modis rectus constructione incipit ordo

A quinto/aut recto/posito/vel sub vice recti

Infinitiuo cum iuncto vel sibi iunctis

De impersonali siue obliquo sibi nexo

Ex ablatiuo casu posito vel soluto.

C Rectus ordo costruendi quos modos accipitur. Primo a verbo: ut in illo Virgiliano: *Parce metu cytherea.* Secundo a nomine: ut apud eundem. *Facile descendit auerni.* Tertio ab infinitiuo modo cum adiuncto vel adiunctis sibi loco nō posito: ut in illo Salustiano. *Ut patriā regere et parētes (quod) ut posses) tibi importūnū est.* Quarto modo a verbo impersonali: vel ex obliquo sibi adiuncto: ut in illo Virgiliano. *Iur in antiquā spūa.* Et apud eundem. *Nec te peniteat calamo transselabellū.* Quinto ab ablatiuo absolute posito: ut in illo euāgelii. *Recubētib⁹ vnde cū discipulis apparuit illis iesus.*

Impediunt ne sit structure congruus ordo

Hec infinitum nomen / querensq; relatum

Atq; negatiuū / sic distribuensq; prolepsis.

C Rectus ordo costruendi quos modos impeditur. Primo in propositio nō infiniti: ut *Quē cūq; osculatus fuero ipse est tenete eū.* Secundo modo per nomen interrogatiuū: ut *que queris.* Tertio per nomen relatiuū: ut in illo Virgiliano. *Trahit sua quēq; volūptas.* Quarto propositio negatiuū: ut *neminē video.* Quinto propositio distributiua: vel Virgiliana: per figurā prolepsin: ut *puerorū alii sunt tardi ingenii / alii vero doctes.*

Construe sic calum si sit prepone vocantem

Hinc rectum pones cum precipuo sibi verbo

Post verbū subdes aduerbium nūl mediante

Querens siue negans infinitum vel prebit

Ordinis et queuis coniunctio prepositiui

Hinc tertium et quartum post rectorem genitiuū

Pones hinc quartum et sextum cum prepositiuo

Antea cedenti cum iunctis subde relatum.

C hoc modo ordinande sunt partes orationis in ipsa oratione. Primo ponit verba casus si inest orationi. In istis cum suo verbo precipuo siue primario post verbum aut participium ponit immediate aduerbium: si tamen aduerbium sit interrogatiuū / negatiuū / vel infinitum proponitur verbo. Si tamen oratio constructio propositio ordinis: ut *et si / quia / donec.* &c. Deinde ponit deus et actus / gratia aut dictione illa regere subsequetur: postea actus siue ablatius cum prepositione. Relatiuū aut cum suis adiunctis suis antecedit immediate consequetur.

Obliquo omne negans / necnon aduerbia quedā

Istud in aduerbium non oppositumq; resolues

Quando negans recti est / id nunq; tuq; resolues

C Omne nomen negatiuū obliquo positiuū sit quedā aduerbia negatiua ut *aduerbiū nō* et *suis oppositiuū* resolui debet: ut *nulli inuideo / nulli pro nō et vili ego nō inuideo vili.* Nūq; apparet: nūq; pro nō et vili / ille nō apparet viliq; et sic de ceteris. Quā tamen negatiuū est nō casus nunq; resolui debet. Horatius. *Nemo contēp viliar.*

Quum rectus sequitur quintū casum immediate

Qui spectant ad idem tu inter quintū quoq; rectū

Existens nunq; siue ens / sed qui estq; subaudit

C Quāntis vtiū immediate sequitur qui ad idem pertinent / inter vtiū et nūm.

Horatius.

Dauis in p[er]at
mo.

¶ ens aut c[on]s sed qui est subaudi oportet ut in illo dantur. D[omi]ne d[omi]nantur. Sic
c[on]struitur. O d[omi]ne subaudi q[ui] est d[omi]n[us] noster. Q[uo]d si subaudiretur ens foret inco[n]ueni-
ens: q[uo]d hoc participi[um] ex illius casus c[on]nectu[r].

¶ Causa.

¶ Autoz ad libellum.

Chare libelle mane: ternam tricterida flaccus
Expectare iubet: chare libelle mane.

¶ Libellus ad autozem.

Nono quid si elephas parit anno / vnoq[ue] leena
Mercedem retinens si peragatur opus

¶ Autoz.

zoilus at acuens dentem in te sepe caninam
Arreptus furus millia tela parat

¶ Libellus.

Ledat si indignos mouet (alunt) forte anagiron
At multa inuidia: zoilus equus erit

¶ Autoz.

Chare libelle vale: portus habiture secundos
Pauigio angusto ditia dona behis.

¶ Libellus.

Vine valeq[ue] parens: super astris sit tua merces
Funera postq[ue] **ΘΕΟ** **ΛΙΒΕΛΛΟΥ** **ΑΥΤΟΖΕ**

Explicit Whittintoni editio de concinnitate grammas-
tices et constructione: nouiter impressa Londosi. per
Wynandū de wo[r]de in vico vulgariter nūcupato (the
flete strete) sub intersignio solis. Anno domini, M.C
CCCC. xviij.

Cwhittintoni primā in Anglia Lauri coro:
nam gestantis de sillabarū quātitate conge-
ries: vtilitatis non parū Heliconis ad fontē
tendentibus conferens.

Secūda pars grāmaticæ de syllaba & ei⁹ quātitate.
De primā mediā & vltima syllaba cognoscenda cum